

Erasmus Universiteit Rotterdam

Erasmus School of Economics

Bachelor scriptie fiscale economie

Doorschuifregeling: uitstellen of afstellen van belasting?

Een onderzoek naar de mogelijkheid om juridisch of economisch belasting af te stellen aan de hand van de doorschuifregelingen beschikbaar voor de IB-ondernemer of de ab-houder.

Naam Student:	N.C. Silberman
Student nummer:	456149
Begeleider:	Mr. T.C. Hoogwout
Tweede beoordelaar:	Mr. M.P.L. Adriaansen
Datum definitieve versie:	24-08-2021

Het geschrevene in deze scriptie is de opvatting van de auteur en niet noodzakelijk die van de begeleider, tweede beoordelaar, Erasmus School of Economics of Erasmus Universiteit Rotterdam.

Indeling

Hoofdstuk 1. Inleiding	4
1.1 Aanleiding.....	4
1.2 Probleemstelling.....	6
1.3 Opzet	6
1.4 Afbakening.....	7
Hoofdstuk 2. Waarom bestaan doorschuifregeling?	8
2.1 Inleiding	8
2.2 Wat is de wetsgeschiedenis van de doorschuifregelingen?.....	8
2.2.1 Doorschuifregelingen IB-ondernemers	8
2.2.2 Doorschuifregelingen ab-houders.....	10
2.3 Wat is het doel van de wetgever en is dit veranderd?.....	10
2.4 Wat is de mening in de vakliteratuur?	12
2.5 Deelconclusie hoofdstuk 2	13
Hoofdstuk 3. Welke doorschuifregelingen zijn in gebruik?	14
3.1 Inleiding	14
3.2 Welke regelingen kent Box 1 van de inkomstenbelasting?.....	14
3.2.1 Doorschuiving bij overlijden	14
3.2.2 Doorschuiving bij ontbinding van de huwelijksgemeenschap	16
3.2.3 Doorschuiving naar mede-ondernemer of werknemer	18
3.2.4 Doorschuiving via te conserveren inkomen naar andere onderneming.....	20
3.2.5 Inbreng in een NV of BV	21
3.3 Welke regelingen kent Box 2 van de inkomstenbelasting?.....	23
3.3.1 Doorschuiving krachtens huwelijksvermogensrecht of de ontbinding van het huwelijk	24
3.3.2 Doorschuiving krachtens erfrecht	25
3.3.3 Doorschuiving krachtens schenking	27
3.3.4 Geruisloze terugkeer	28
3.5 Deel conclusie hoofdstuk 3	30
Hoofdstuk 4. Wat zijn de economische consequenties?.....	31
4.1 Inleiding	31
4.2 Wat zijn de economische gevolgen voor de belastingplichtige?	31
4.3 Wat zijn de economische gevolgen voor de maatschappij?	33
4.4 Deelconclusie hoofdstuk 4	36
Hoofdstuk 5. Conclusie.....	37
5.1 Inleiding	37
5.2 Samenvatting.....	37

5.2.1 Wat zijn de doelstelling en geschiedenis van de doorschuifregelingen?	37
5.2.2 Hoe werken de doorschuifregelingen?	38
5.2.3 Wat zijn de juridische en economische consequenties van de doorschuifregelingen?	40
5.3 Conclusie	42
Literatuurlijst	43
Appendix A	46
Appendix B	47
Appendix C.....	48

Hoofdstuk 1. Inleiding

1.1 Aanleiding

Iedere ondernemer zal uiteindelijk zijn ondernemingsactiviteiten staken. Hierbij krijgt de ondernemer de keuze of hij de onderneming opheft of dat deze wordt voortgezet door een ander. Ongeacht de keuze van de ondernemer moet hij in beginsel belasting over de genoten stakingswinst afdragen, dit is inclusief de stille reserves, mogelijke goodwill en fiscale reserves van de onderneming.¹ De stakingswinst valt onder de inkomstenbelasting, welke in 2021 een maximumtarief heeft van 43,48%, inclusief MKB-winstvrijstelling.² Dit kan resulteren in situaties waarin een ondernemer zijn onderneming wil overdragen, door middel van een schenking of voor een lager bedrag dan de waarde in het economisch verkeer (gift), maar niet kan omdat hij zich de bijkomende belasting over de stakingswinst niet kan veroorloven. Daarnaast is het mogelijk de onderneming te schenken onder voorbehoud dat de verkrijger de latente inkomstenbelasting overneemt. Om te voorkomen dat belastingheffing de bedrijfsoverdracht voorkomt, biedt de wetgever verschillende doorschuiffaciliteiten aan in de Wet inkomstenbelasting 2001 (hierna Wet IB) om de stille reserves, goodwill en fiscale reserves geruisloos door te schuiven naar de opvolger van de onderneming en daarmee schuift de inkomstenbelasting claim ook door. Deze regeling veronderstelt dat geen staking plaatsvindt, maar dat de fiscale slotbalans wordt overgenomen door de voortzettende ondernemer.³ Doordat geen staking plaatsvindt, zal uiteindelijk de belasting worden afgedragen over de stille reserves, goodwill en fiscale reserves. Daarnaast blijft de onderneming bestaan en zal de bedrijfsopvolger jaarlijks belasting betalen. Eenzelfde regeling is getroffen voor aandeelhouders met een aanmerkelijk belang (hierna ab). Deze regeling is beperkt tot overgang krachtens huwelijksvermogensrecht, verdeling van de huwelijksgemeenschap, erfrecht en schenking.⁴ Deze regeling biedt de mogelijkheid om bij overdracht van aandelen, die voldoen aan een van de hiervoor benoemde beperkingen, de ab-claim die ontstaat over de genoten winst door te schuiven.

In 2020 is het bruto binnenlands product (hierna bbp) van Nederland ten opzichte van 2019 met 3,7% gedaald en zit Nederland in een recessie, wat grotendeels is te wijten aan de Covid-19 pandemie. Wat opvallend is aan dit percentage, is dat de kredietcrisis in 2009 gepaard ging met een daling van het bbp van 3,7%.⁵ Deze crisissen hadden andere oorzaken en het herstel zal ook naar verwachting niet hetzelfde zijn. Desalniettemin is het niet onwaarschijnlijk dat ondernemers hun onderneming zullen staken in de komende jaren, op dezelfde wijze als de jaren volgend op de kredietcrisis. In 2013 is 5%

---

¹ Hoogwout, *Stakingswinst* (online, bijgewerkt 12 april 2021).

² $49,5\% - 14\% * 43\% = 43,48\%$

³ Mestrom, *Doorschuiffaciliteiten* (online, bijgewerkt 1 maart 2021).

⁴ Art. 4:17, 4:17a en 4:17c Wet IB 2001.

⁵ Mares 2021 CBS

van de MKB-bedrijven bezig met een overdracht en in de voorgaande 5 jaar heeft 4% een overdracht gerealiseerd, in vergelijking met 2003 is dit weinig, destijds was het respectievelijk 7% en 9%.⁶

Met zijn brief aan de tweede kamer biedt de Staatssecretaris van Financiën – fiscaliteit en belastingdienst, het pakket ‘Bouwstenen voor een beter belastingstelsel’ aan.⁷ De onderzoeken in dit pakket worden vergezeld met een syntheserapport. In dit syntheserapport worden verschillende knelpunten van het Nederlandse belastingstelsel behandeld. Eén van de behandelde knelpunten is de doorschuifregeling met betrekking tot ab-houders, volgens dit rapport kan een ab-claim onbeperkt worden doorgeschoven.⁸ Uit onderzoek van het CBS blijkt dat in 2018 van de 1,66 miljoen bedrijven in Nederland 1,45 miljoen familie-eigendom zijn, hiervan zijn 1,18 miljoen zpp'ers, 273 duizend familiebedrijven met meer dan 1 werkzaam persoon en 179 duizend niet-familiebedrijven.⁹ Van de familiebedrijven waren in 2009, 16% van een tweede generatie en 10% derde of later.¹⁰ Uitgaande dat deze percentages gelijk zijn gebleven en ieder overgedragen familiebedrijf gebruik heeft gemaakt van de doorschuifregeling, kunnen maximaal 71 duizend ab-claims zijn doorgeschoven en 27 duizend meermaals.¹¹

Volgens Van Teeffelen is het van economisch belang dat een succesvolle onderneming wordt voortgezet, zowel voor de werkgelegenheid als de economische groei. Volgens hem zorgden opheffingen en mislukte overdrachten in 2011 voor het verlies van 80.000 banen, tussen de 3,2 en 4 miljard euro aan omzetsderving en 1,7 tot 2,1 miljard euro aan kapitaal verlies.¹² Bij het staken van de ondernemingen die door Van Teeffelen zijn onderzocht, is voor ruim 50% de leeftijd/pensionering van de ondernemer als primair motief gegeven. In 2011 ging het nog om 54% van de opheffingen en 50% van de overdrachten, in 2014/15 zijn beide met 3 procentpunten gestegen. Eén van de mogelijke motieven naast leeftijd is het niet rendabel zijn van de onderneming, in 2014/15 was dit voor 22% van de opheffingen het primaire motief.¹³ Dit suggereert dat de vergrijzing van Nederland zorgt voor een stijging in de hoeveelheid stakingen van succesvolle ondernemingen.

---

⁶ Prince, Van der Zeijden & Matser 2014 *Panteia* p.19-20.

⁷ Brief van de Staatssecretaris van Financiën – Fiscaliteit en Belastingdienst van 18 mei 2020, 2020-0000094149.

⁸ *Bouwstenen voor een beter belastingstelsel: Syntheserapport*, p. 45-46, bijlage bij de brief van de Staatssecretaris van Financiën – Fiscaliteit en Belastingdienst van 18 mei 2020, 2020-0000094149.

⁹ Custers & Vrolijk, CBS 2020.

¹⁰ Flören, Uhlener & Berent-Braun, Nyenrode Business University 2010, p. 17.

¹¹ $273.000 * 26\% = 70.980$ en $273.000 * 10\% = 27.300$.

¹² L. van Teeffelen, Hogeschool Utrecht 2012, p. 15-17. Anders: *Aanhangsel handelingen II* 2012/13, nr. 639.

¹³ L. van Teeffelen, Hogeschool Utrecht 2015, p. 12-14.

1.2 Probleemstelling

De doorschuifregelingen hebben dus twee kanten, het kost de Staat mogelijk inkomsten uit belastingclaims ontstaan door de overdracht van een onderneming, doch ondersteunen ze ook de maatschappij en economie. Dit roept de vraag op of deze faciliteiten van toegevoegde waarde zijn voor de economie en maatschappij en hoe de voordelen tegen de nadelen afwegen. Het doel van deze scriptie is om helderheid te creëren over de voor- en nadelen van de doorschuifregeling. De onderzoeksvraag luidt:

Leidt het uitstellen van de belastingclaim door gebruik van een doorschuifregeling tot afstel van de claim en hoe wegen de voordelen voor de belastingplichtige af tegen de mogelijke nadelen voor de maatschappij?

Deze vraag zal worden benaderd vanuit een positiefrechtelijk standpunt en vanuit een economisch theoretisch standpunt.

Om deze vraag te beantwoorden zullen de volgende deelvragen worden behandeld:

1. Wat zijn de doelstelling en geschiedenis van de doorschuifregelingen?
2. Hoe werken de doorschuifregelingen?
3. Wat zijn de juridische en economische consequenties van de doorschuifregelingen?

1.3 Opzet

Om de onderzoeksvraag te beantwoorden zullen eerst de deelvragen per hoofdstuk worden behandeld, met uitzondering van de derde deelvraag, wat zijn de juridische en economische consequenties van de doorschuifregeling? De juridische consequenties zullen apart worden behandeld van de economische consequenties. Ieder hoofdstuk wordt ter conclusie beëindigt met de beantwoording van de deelvraag.

In hoofdstuk twee worden de wetsgeschiedenis, het doel van de wetgever en de meningen vanuit de vakliteratuur behandeld om het bestaan van de doorschuifregelingen uit te leggen. In hoofdstuk drie worden de verschillende doorschuifregelingen in de Wet IB behandeld, de juridische gevolgen van deze regelingen en of afstel van belasting in juridische zin mogelijk is. In hoofdstuk vier worden de economische gevolgen behandeld voor de belastingplichtigen, de belastingopbrengst en maatschappij en of afstel van belasting in economische zin mogelijk is. Tot slot zal in hoofdstuk vijf de onderzoeksvraag worden beantwoord en wordt een conclusie gegeven over het gebruik van de doorschuifregeling.

1.4 Afbakening

Deze scriptie richt zich op het gebruik van de doorschuifregelingen in de Wet IB. Alleen uitstelfaciliteiten zullen worden behandeld, vrijstellingsfaciliteiten zoals de bedrijfsopvolgingsregeling in de Successiewet zullen niet worden behandeld, de MKB-winstvrijstelling zal worden toegepast om het effectieve belastingtarief voor ondernemers te hanteren. Dit zegt niet dat alleen de behandelde regelingen invloed zullen hebben op de bedrijfsopvolging. Verder zullen de aandelenfusie, juridische splitsing en juridische fusie niet worden behandeld.

Voor deze scriptie zal het ondernemersbegrip van artikel 3.4 Wet IB 2001 worden gehanteerd voor IB-ondernemers. Over ondernemers met een ab zal worden gesproken als ab-houders

Hoofdstuk 2. Waarom bestaan doorschuifregeling?

2.1 Inleiding

In 1994 heeft de Europese vier punten Commissie benoemd die volgens haar van belang zijn omtrent de bedrijfsopvolging. De continuïteit van de onderneming moet worden verzekerd, dat de overdracht is voor te bereiden en passend is, dat overdracht aan derde moet worden aangemoedigd en dat overdracht binnen de familiesfeer moet worden ondersteund.¹⁴ In dit hoofdstuk zal in paragraaf 2.2 de geschiedenis van de doorschuifregeling worden behandeld. Vervolgens zal in paragraaf 2.3 het doel van de wetgever omtrent de doorschuifregeling worden besproken en of het inzicht wat ten grondslag lag aan dit doel, sinds de invoer van de wetgeving is veranderd. Als dit niet is veranderd zou dat impliceren dat de wetgever de regeling doeltreffend genoeg acht. Indien de mening van de wetgever wel is veranderd impliceert dit dat de regeling niet meer doeltreffend genoeg is en is het de vraag waarom. In paragraaf 2.4 zullen verschillende meningen in de vakliteratuur worden behandeld over het doel van de doorschuifregeling en de doeltreffendheid van deze regeling.

2.2 Wat is de wetsgeschiedenis van de doorschuifregelingen?

2.2.1 Doorschuifregelingen IB-ondernemers

De doorschuifregeling in de inkomstenbelasting komt voor het eerst voor in de Wet IB 1964. Artikel 15 lid 1 Wet IB 1964 stelt dat, op het moment direct voorafgaande aan het overlijden van een ondernemer, diens onderneming werd overgedragen aan wie het krachtens erfrecht of huwelijksvermogensrecht toekomt, gewaardeerd op de waarde die de onderneming destijds zou opbrengen in het economisch verkeer. Artikel 15 lid 2 Wet IB 1964 stelt dat, bij ontbinding van het huwelijk, anders dan door het overlijden van de ondernemer, het ontvangen deel van de ondernemer tegen de waarde in het economische verkeer werd ontvangen. Lid 3 van hetzelfde artikel geeft een uitzondering, de doorschuifregeling. Indien de ontvanger de onderneming rechtstreeks voortzet of mede-voortzet, werd de ontvanger geacht in de plaats te zijn getreden van degene wiens onderneming wordt voortgezet, dit moest wel schriftelijk worden verzocht.¹⁵ Omdat de overnemende ondernemer in plaats treedt van de voorgaande ondernemer, neemt hij de onderneming voor de boekwaarde over en worden de stille reserves dus ook overgenomen.

Dat de ondernemer niet bij leven zijn onderneming kon doorschuiven aan zijn kind of kinderen, vond de tweede kamer ongewenst en om die reden is naar de mogelijkheid tot doorschuiving van de onderneming gevraagd, indien de ondernemer 65 jaar oud was of blijvend invalide was geworden.¹⁶ Dit heeft geleid tot artikel 17 Wet IB 1964 dat de mogelijkheid bood aan ondernemers die minstens 65 jaar oud zijn of invalide zijn in de zin van artikel 53 derde lid, om hun onderneming door te schuiven

---

¹⁴ COM(2006)117.

¹⁵ *Kamerstukken II 1958/59*, 5380, nr. 2, p. 3.

¹⁶ *Kamerstukken II 1962/63*, 5380, nr. 19, p. 38.

aan diens kinderen, inclusief aangetrouwde- en pleegkinderen.

Verder bood artikel 18 Wet IB 1964 de mogelijkheid om een onderneming welke niet in de vorm van een besloten vennootschap (hierna BV) of naamloze vennootschap (hierna NV) wordt gedreven, door te schuiven naar een naamloze vennootschap. De oprichters van deze naamloze vennootschap moesten wel, nagenoeg, geheel gerechtigd zijn tot het aandelenkapitaal in dezelfde verhouding als in het vermogen van de omgezette onderneming.

Op 29 juni 1983 is artikel 17 Wet IB 1964 uitgebreid, de leeftijdsgrens voor de overdrager werd verlaagd van 65 jaar naar 55 jaar. Een gedeelte van de onderneming kan worden overgedragen. Verder zijn de mogelijke ontvangers uitgebreid naar eigen of aangehuwde kinderen, pleegkinderen, kleinkinderen of hun echtgenoten.¹⁷

Begin 1990 is artikel 17 Wet IB 1964 wederom verruimd zodat naar een ongehuwde samenwonende kan worden doorgeschoven.¹⁸ Deze verruiming had als doel om het oprichten van een gezamenlijke onderneming, zoals de man-vrouwfirma, te vergemakkelijken.¹⁹

Sinds 1 januari 2001 is de Wet IB 1964 vervangen door de Wet IB 2001. De doorschuifregelingen die in de Wet IB 1964 stonden zijn grotendeels overgenomen in de Wet IB 2001. De doorschuiffaciliteiten beschikbaar ten tijden van de invoer van de Wet IB 2001 waren, die voor aandelenfusies, juridische splitsingen en juridische fusies.²⁰ Verder bij ontbinding van de huwelijksgemeenschap anders dan door overlijden van de ondernemer,²¹ het overlijden van de IB-ondernemer en bij omzetting in een BV of NV.²²

De doorschuiffaciliteit bij overdracht binnen de familiesfeer is op 9 januari 2001 vervangen door een faciliteit voor overdracht aan een ondernemer, welke direct voorafgaande aan de overdracht tenminste 36 maanden deel uitmaakte van het samenwerkingsverband en winst heeft genoten.²³ Met ingang van 2002 is deze faciliteit uitgebreid met de mogelijk om de onderneming over te dragen aan een werknemer, die tenminste 36 maanden voorafgaande aan de overdracht werkzaam is geweest.²⁴ Daarnaast is op 9 januari 2001 een doorschuiffaciliteit toegevoegd voor bij overheidsingrijpen.²⁵

---

¹⁷ Wet van 29 juni 1983, *Stb*, 1983, 304.

¹⁸ Wet van 28 december 1989, *Stb*, 1989, 602.

¹⁹ *Kamerstukken II*, 1987/88, 20595, nr. 3, p. 15.

²⁰ Artikel 3.55, artikel 3.56, artikel 3.57 Wet IB 2001, juncto artikel 4.41 en artikel 4.42 Wet IB 2001.

²¹ Artikel 3.59 Wet IB 2001.

²² Artikel 3.62 Wet IB 2001 en artikel 3.65 Wet IB 2001.

²³ Beschikking van 28 december 2000, *Stb*, 2001, 1, p. 41.

²⁴ Wet van 14 december 2001, *Stb*, 2001, 641, p. 3-4.

²⁵ Beschikking van 28 december 2000, *Stb*, 2001, 1, p. 41-42.

2.2.2 Doorschuifregelingen ab-houders

Voor aandelen gold regeling via artikel 39 lid 9 Wet IB 1964. Aandelen verkregen krachtens erfrecht of huwelijksvermogensrecht, hadden als verkrijgingsprijs dezelfde als die van de erflater. Eén van de verschillen tussen deze regeling en die van artikel 15 Wet IB 1964 was dat artikel 15 lid 3 niet vanzelf werd toegepast, dit moest schriftelijk worden verzocht, artikel 39 lid 9 trad automatisch in werking, tenzij schriftelijk werd verzocht lid 9 niet in werking te laten treden.²⁶

Met ingang van 1997 ondervond de Wet IB 1964 een grote verandering met betrekking tot het ab. Onder andere was voorheen het ab-criterium vastgesteld op een derde van het nominaal gestorte aandelenkapitaal, dit is veranderd naar 5% van het geplaatste aandelenkapitaal. Daarnaast is sinds 1997 de ab-heffing een zelfstandige heffing en zijn de verschillende tarieven voor normale dividenduitkeringen, inkoop- en liquidatiedividenden en ab-winsten gestroomlijnd naar één ab-tarief.²⁷

Met de invoer van de Wet IB 2001 zijn de doorschuiffaciliteiten voor ab-houder niet aanzienlijk veranderd, al werden de twee regelingen gecombineerd in één artikel.²⁸

Met ingang van 2010 zijn de doorschuiffaciliteiten opgesplitst in verschillende regelingen de doorschuiving bij overgang krachtens huwelijksvermogensrecht en verdeling huwelijksgemeenschap anders dan bij overlijden is niet van artikel veranderd. Doorschuiving bij overgang krachtens erfrecht met deze invoering is de doorschuiffaciliteit bij het overlijden van de ab-houder aangescherpt, de doorschuiving geldt nog alleen voor het ondernemingsdeel van de vennootschap, hiermee wordt voorkomen dat belastingplichtigen de belastingclaim op investeringsvermogen kunnen doorschuiven.²⁹ Verder zijn doorschuiffaciliteiten toegevoegd voor de overdracht van een ab-claim, krachtens de verdeling van een nalatenschap binnen twee jaar na overlijden en krachtens.³⁰

2.3 Wat is het doel van de wetgever en is dit veranderd?

Zijlstra, de toenmalige minister van financiën, maakt op 30 november 1962 met zijn memorie van toelichting duidelijk wat destijds de doelstelling was van de doorschuifregeling. De regeling ondersteunt het economisch belang, door de continuïteit van de onderneming te waarborgen. Ondanks dat deze faciliteit de belastingclaim uitstelt, behoeft dit geen probleem te zijn, omdat het verschil tussen de totaal winst en de jaarwinst grotendeels tot uitdrukking komt bij de vervanging van bedrijfsmiddelen. Daarnaast biedt de regeling de mogelijkheid om een onereuze belastingdruk te voorkomen bij het overlijden van de ondernemer, welke volgens Zijlstra geen inbreuk maakt op het

---

²⁶ Art. 39 lid 10 Wet IB 1964

²⁷ Heithuis, Kavelaars & Schuver 2018, p. 506-508.

²⁸ Artikel 4.17 juncto artikel 4.39 Wet IB 2001.

²⁹ Artikel 4.17a Wet IB 2001.

³⁰ Artikel 4.17b en artikel 4.17c Wet IB 2001.

gelijkheidsbeginsel. Verder biedt de faciliteit bij overdracht in leven aan kinderen en echtgenoten, mits de overdragende ondernemer 65 jaar of ouder is, de mogelijkheid tot bedrijfsopvolging op een passend tijdstip voor de bedrijfsvoering.³¹ Zoals reeds vermeld zijn in 1983 en 1990 de doorschuifregelingen uitgebreid die respectievelijk, de bedrijfsopvolging door kinderen van de ondernemer ondersteunt en de oprichting van man-vrouwirma's ondersteunt.³² Dit geeft aan dat destijds het doel van de regeling wordt behaald waar toegepast. Want indien de wetgever de regeling niet doelmatig achtte, lijkt het onredelijk dat hij deze uitbereidingen zou hebben doorgevoerd.

In zijn rapportage namens subwerkgroep II, van de werkgroep fiscaaltechnische herziening van de loon- en inkomstenbelasting, adviseert de heer Witteveen om de doorschuifregeling verder uit te bereiden. Hij adviseert een doorschuiffaciliteit 'à la carte' aan, hiermee wordt bedoeld dat van ieder vermogensbestandsdeel los kan worden bepaald of het geruisloos of ruisend wordt doorgeschoven.³³ De wetgever ziet meer na- dan voordelen in een doorschuiffaciliteit à la carte, hij verklaart dat dit een te hoge administratieve druk oplevert en zal leiden tot ondernemers die het fiscale optimum tussen uitstel van belasting en een zo hoog mogelijke overdrachtprijs gaan opzoeken.³⁴ Daarnaast raadt de subwerkgroep aan om de doorschuiffaciliteit bij leven uit te bereiden naar verwanten tot en met de derde graad van de zijlijn, zodat broers, zussen, neven en nichten gebruik kunnen maken van de faciliteit. De reden hiertoe is, dat in gevallen waar hier gebruik van zou worden gemaakt, de desbetreffende familieleden vaak al het bedrijf zouden opvolgen en als de doorschuiffaciliteit bij leven niet mogelijk is zij de faciliteit bij overlijden zouden gebruiken als zijnde de erfgenaam.³⁵ Verder is de subwerkgroep van mening dat, de mogelijkheid tot een doorschuiffaciliteit voor werknemers, moet worden onderzocht.³⁶

Zoals vermeld, is met de Wet IB 2001 de doorschuiffaciliteit bij leven binnen de familiesfeer, vervangen met een faciliteit bij leven aan een ondernemer, die tenminste 36 maanden voorafgaande aan de overdracht deel uitmaakt van het samenwerkingsverband en winst uit de onderneming genoot. De wetgever is gevraagd waarom de faciliteit binnen de familiesfeer was komen te vervallen. De wetgever beargumenteert dat de faciliteit om buiten de familiesfeer geruisloos door te schuiven enkel mogelijk is "door materiële eisen te stellen aan de betrokkenheid van de opvolger" en dat het onredelijk is om deze eisen niet te stellen bij opvolging binnen de familiesfeer. De wetgever wil bedrijfsopvolging binnen de familiesfeer niet ontmoedigen, maar wil de keuze om het bedrijf over te dragen aan iemand

---

³¹ *Kamerstukken II 1962/63*, 5380, nr. 19, p. 38.

³² *Kamerstukken II 1997/98*, 25810, nr. 2, p. 298.

³³ *Kamerstukken II 1997/98*, 25810, nr. 2, p. 299.

³⁴ *Kamerstukken II 2000/01*, 27209, nr. 6, p. 75.

³⁵ *Kamerstukken II 1997/98*, 25810, nr. 2, p. 300-301.

³⁶ *Kamerstukken II 1997/98*, 25810, nr. 2, p. 290.

die al bij het bedrijf betrokken is bevorderen, onafhankelijk van familiebanden.³⁷ Aangezien voornamelijk versoepelingen worden doorgevoerd, is het aannemelijk dat de wetgever acht dat de doorschuifregeling met betrekking tot IB-ondernemers doeltreffend is.

De doorschuifregelingen voor ab-houders worden in het synthesrapport bouwstenen voor een beter belastingstelsel behandeld, de doorschuifregelingen voor een IB-onderneming worden in dit rapport niet behandeld. In dit rapport wordt beargumenteerd dat de doorschuifregeling voor ab-houders niet doelmatig is, aangezien de regeling in leven is geroepen om te voorkomen dat een gebrek aan liquide middelen de overdracht dreigt te belemmeren en dit probleem wordt voorkomen met “een goede betalingsregeling”. In het rapport wordt ook beargumenteerd dat de doorschuifregeling voor ab-houders moet worden ingeperkt, omdat dit zal leiden tot een vermindering van de ingehouden winsten.³⁸ Ten tijde van het schrijven van deze scriptie, is nog niet bekend hoe de wetgever om zal gaan met deze aanbevelingen.

2.4 Wat is de mening in de vakliteratuur?

De mening in de vakliteratuur over de doorschuifregelingen is verdeeld. Ruijschop is van mening dat de doorschuifregeling van een IB-ondernemer naar werknemers een “uitermate sympathieke” regeling is, maar de reikwijdte van de regeling is onduidelijk, deze onduidelijkheid komt voornamelijk door de gezagsverhoudingsvereiste van de civielrechtelijke arbeidsovereenkomst.³⁹ Van den Ven en Arts zijn van mening dat de doorschuifregeling bij ontbinding van het huwelijk waarbij tenminste één van de echtgenoten een IB-ondernemer is moet worden uitgebreid.⁴⁰ Blokland stelt over de doorschuifregelingen voor de IB-ondernemer als de ab-houder dat de doorschuifregelingen de financieel-fiscale problemen bij overdracht verlichten, maar niet weg nemen. Deze toekomstige claim kan bij de geruisloze overdracht van een onderneming worden gealloceerd.⁴¹ Tigelaar-Klootwijk is voorstander van de doorschuifregelingen bij de ontbinding van de huwelijksgemeenschap voor zowel IB-ondernemers als ab-houders. Daarnaast beargumenteert zij dat doorschuifregelingen niet in strijd zijn met het gelijkheidsbeginsel, gezien ondernemers en niet-ondernemers geen gelijke gevallen zijn. Verder is zij voorstander van de beperking bij overdrachten voor de ab-houder betreffende het bellegingsvermogen.⁴²

---

³⁷ *Kamerstukken II 2000/01, 27209, nr. 6, p. 22-23.*

³⁸ *Bouwstenen voor een beter belastingstelsel: Synthesrapport*, p. 45-49, bijlage bij de brief van de Staatssecretaris van Financiën – Fiscaliteit en Belastingdienst van 18 mei 2020, 2020-0000094149.

³⁹ Ruijschop, TFO 2003, p. 6.

⁴⁰ Van den Ven & Arts, TFO 2017, p. 13-14.

⁴¹ Blokland, TFO 2000, p. 8.

⁴² Tigelaar-Klootwijk 2013, p. 431-432.

Niet iedereen is van mening dat de doorschuifregelingen moeten worden uitgebreid, maar dat de regelingen verschillende rechtsbeginselen breken. Hoogeveen beargumenteert dat de doorschuifregelingen inbreuk maken op het draagkrachtbeginsel, gezien de winst in de stille reserves die thuishoren bij de overdrager, worden gedragen door de overnemer. Hoogeveen stelt dat de mogelijkheid tot het alloceren van een toekomstige heffing, niet een reden is om belastingheffing achterwegen te laten.⁴³ Jansen vult hierop aan dat geruisloze doorschuiving het realiteitsbeginsel schaadt, ingeval de overdragende onderneming een vergoeding krijgt, zijn de doorschuifregelingen niet op zijn plaats.⁴⁴ Daarnaast beargumenteert Heithuis dat een geruisloze doorschuiving inbreuk maakt op het subjectieve ondernemingsbegrip en is een uitstelregeling in de Invorderingswet 1990 om liquiditeitsproblemen te voorkomen toepasselijker.⁴⁵ Tigelaar-Klootwijk is van mening dat de doorschuifregelingen het draagkrachtbeginsel breken, dat het nadelig is dat alle IB-ondernemers en ab-houders gebruik kunnen maken van de faciliteiten ook als ze deze niet nodig hebben en dat de wetgeving onnodig complex is, door de verschillende voorwaarden per faciliteit.⁴⁶

2.5 Deelconclusie hoofdstuk 2

De doorschuifregeling is ingevoerd om de continuïteit van de onderneming te waarborgen door de fiscale last te verlagen. In het begin kon dit alleen binnen de familiesfeer en vanuit de privésfeer naar een rechtspersoon, zoals een NV. Dit is steeds ruimer geworden met oog op de continuïteit van de onderneming, zoals het versoepelen van leeftijdsgebonden eisen en voorbereiding binnen de familiesfeer. Met de Wet IB 2001 is de nadruk verplaatst van de familiesfeer naar de opvolging van de onderneming, iedere werkzame medegerechtigde of werknemer die minstens 36 maanden voor de onderneming werkt kan de onderneming geruisloos overnemen. Dit maakt de regeling toegankelijk voor meer (potentiële) ondernemers, al wil de wetgever overdracht binnen de familiesfeer niet ontmoedigen. Vanuit de vakliteratuur blijkt dat de bedrijfsopvolgingsregeling het draagkrachtbeginsel, realiteitsbeginsel en het subjectieve ondernemingsbegrip schendt. Sommige critici geven aan dat de regeling moet worden vervangen met een equivalent van de uitstelregeling uit de Invorderingswet 1990.

---

⁴³ Hoogeveen, WFR 2000.

⁴⁴ Jansen, WFR 2000.

⁴⁵ Heithuis, WFR 2006, p. 6-8.

⁴⁶ Tigelaar-Klootwijk 2013, p. 432.

Hoofdstuk 3. Welke doorschuifregelingen zijn in gebruik?

3.1 Inleiding

Zoals vermeld kent de IB verschillende doorschuifregelingen. De regelingen houden in dat een overnemende ondernemer de onderneming overneemt voor de waarde die de onderneming heeft op de balans van de overdragende onderneming. Maar de verschillende regelingen werken niet allemaal hetzelfde, kunnen in verschillende situaties worden gebruikt en hebben verschillende vereisten. In het volgende hoofdstuk zullen deze regelingen worden behandeld. Per regeling zal de werking van de betrokken wetten worden verklaard en de voorwaarden voor het gebruik van de desbetreffende regeling.

3.2 Welke regelingen kent Box 1 van de inkomstenbelasting?

In de volgende paragrafen zal worden ingegaan op de werking van de doorschuifregelingen en de gevolgen die deze hebben voor de fiscale positie van de ondernemer. Bij de doorschuifregeling van artikel 3.59 Wet IB 2001 kan de oudedagsreserve niet worden overgedragen aan een ander dan de partner. Wel mag de stakingsaftrek worden toegepast op de vrijgevallen oudedagsreserve, of een deel hiervan als de partner niet de gehele reserve kan overnemen, bij toepassing van de doorschuiffaciliteiten van artikelen 3.59, 3.62, 3.63 en 3.65 Wet IB 2001.⁴⁷ Daarnaast wordt bij een verkrijging krachtens erfrecht wel de waarde van de vermogensbestanddelen toebehorende aan het ondernemingsvermogen op de fiscale balans bij de erfenis van de ontvanger gerekend. Verder moet bij een geruisloze doorschuiving aan een mede-ondernemer of werknemer de overdracht plaatsvinden tegen een waarde gebruikelijk in het economische verkeer, bij deze waardering wordt rekening gehouden met een belastinglatentie voor de inkomstenbelasting over de stille reserves, goodwill en fiscale reserves. Indien een te lage of hoge prijs wordt gehanteerd, wordt aangenomen dat hier sprake is van een gift onderhevig aan de successiewet.⁴⁸

3.2.1 Doorschuiving bij overlijden

Met het overlijden van een ondernemer treedt de vervreemdingsfictie van artikel 3.58 eerste lid, Wet IB 2001 in werking, dit resulteert in de staking van de onderneming en dus een afrekening over de stille reserves, vrijgevallen fiscale reserves en goodwill. Dit kan leiden tot liquiditeitsproblemen doordat deze stille reserves vast zitten in de onderneming. Wat zal resulteren in de (gedeeltelijke) verkoop van de onderneming of het uithollen van de erfenis, iets waar de erfgenamen het niet altijd mee eens zullen zijn.⁴⁹ Om te voorkomen dat dit een mogelijke bedrijfsopvolging belemmert biedt de wetgever

---

⁴⁷ Artikel 3.79 eerste lid onderdeel b Wet IB 2001.

⁴⁸ Stevens 2020/5.6.5.5.

⁴⁹ Bijvoorbeeld bij situaties waarbij niet alle erfgenamen de onderneming voortzetten. De niet voortzetters zullen naar alle waarschijnlijkheid een eerlijk deel van de erfenis willen ontvangen. Het uithollen van de erfenis ten laste van de stakingswinst kan een verdeling zonder onderlinge schulden ten laste komen en of een schulderkenning van de voorzetter(s) aan de niet voortzetter(s) gewenst is, zal per erfgenaam verschillen.

de mogelijkheid tot een geruisloze doorschuiving, voor een verkrijging krachtens erfrecht of huwelijksvermogensrecht, aan de hand van artikel 3.62 Wet IB 2001.

Om in aanmerking te komen voor deze regeling moet de onderneming rechtstreeks worden voortgezet en moeten de voortzetter(s) van de onderneming een verzoek indienen voor toepassing van de doorschuiffaciliteit bij de aangifte van de overleden belastingplichtige.⁵⁰ De voortzettingseis wordt geschonden als de onderneming voor de verdeling van de nalatenschap wordt voortgezet door andere voortzetter(s) dan ten tijde van de verdeling van de nalatenschap wordt besloten. Verder wordt de eis ook geschonden als de werkelijke voortzetting gebeurt door andere voortzetter(s) dan is besloten ten tijde van de verdeling van de nalatenschap. De overdracht van de eerst genoemde voortzetter(s) naar de tweede genoemde valt niet onder de doorschuifregeling. Daarnaast moeten alle voortzetters instemmen tot gebruik van de doorschuiffaciliteit.⁵¹ Vervolgens worden de voortzetter(s), naar hun gedeelte, geacht in plaats te zijn getreden van de overleden ondernemer.⁵² Dit betekent dat de waardering van de activa en passiva op de openingsbalans van de voortzetter(s) dienen aan te sluiten bij de slotbalans die de overleden ondernemer hanteerde. Wat resulteert in het doorschuiven van de stille reserves, goodwill en fiscale reserves van de overleden ondernemer naar de voortzetters, evenals de belastingclaim rustende op deze reserves en goodwill. De oudedagsreserve kan enkel worden doorgeschoven naar de partner van de overleden ondernemer, indien deze ook de onderneming (mede) voortzet. Als de partner de onderneming voortzet kan de oudedagsreserve tot het aan de voortzettende partner erkende ondernemingsvermogen worden gerekend.⁵³ Daarnaast worden opgebouwde ondernemingsverliezen, als bedoeld in artikel 3.150 Wet IB 2001, niet overgedragen met de voortzetting van de onderneming en gaan, indien niet gebruikt, verloren. Daarentegen wordt de investeringsaftrek met de voortzetting overgenomen en, al wordt het overlijden van de ondernemer niet gezien als een desinvestering noch de overname als een investering.⁵⁴ De Staatssecretaris van Financiën heeft op 12 april 2002 in zijn besluit aangegeven dat, als de huurder van een onderneming deze onderneming krachtens huwelijksvermogensrecht of erfrecht ontvangt, gebruik kan worden gemaakt van de doorschuiffaciliteit van artikel 3.62 Wet IB 2001.⁵⁵

In situaties waarin het ondernemingsvermogen krachtens de wettelijke verdeling niet toekomt aan de beoogde voortzetter(s) kan de langstlevende binnen 3 maanden na het overlijden de wettelijke verdeling ongedaan maken. Zodoende is sprake van een onverdeelde boedel en zal het

---

⁵⁰ Artikel 3.62 eerste lid Wet IB 2001.

⁵¹ Gubbels, in *T&C Erfrecht civiel en fiscaal*, artikel 3.62 Wet IB 2001 (online bijgewerkt 1 april 2021).

⁵² Artikel 3.62 tweede lid Wet IB 2001.

⁵³ Artikel 3.62 derde lid Wet IB 2001.

⁵⁴ Lubbers, Meussen & Smeets 2018, p. 251.

⁵⁵ Besluit van de Staatssecretaris van Financiën van 12 april 2002 (BNB 2002/202).

ondernemingsvermogen kunnen worden toegedeeld aan de gewenste voortzetter(s). Indien de wettelijke verdeling ongedaan wordt gemaakt, heeft deze voor de inkomstenbelasting nooit plaats gevonden en kan gebruik worden gemaakt van de doorschuiffaciliteit van artikel 3.62 Wet IB 2001.⁵⁶ Vermogensbestanddelen die worden toegekend aan niet voortzetters, maar behoren tot het ondernemingsvermogen, kunnen niet worden doorgeschoven en de mogelijke stille reserves die op deze vermogensbestanddelen vallen onder de stakingswinst. Zo kan de woning, indien deze tot het ondernemingsvermogen behoorde, worden onttrokken voor de 60% waarderingfictie, mits deze als hoofdverblijf blijft staan voor personen die ten tijde van overlijden van de ondernemer tot hetzelfde huishouden behoorde. Omdat niet de gehele onderneming wordt gestaakt, kan echter geen gebruik worden gemaakt van de stakingsaftrek als bedoeld in artikel 3.79 Wet IB 2001. Het onttrekken van vermogensbestanddelen behorende tot het ondernemingsvermogen aan de hand van een toedeling aan niet voortzetter(s), blokkeert de doorschuiffaciliteit van artikel 3.62 Wet IB 2001 niet, mits het vermogensbestanddeel niet meer wordt gebruikt door de voortzetter(s) in het drijven van de onderneming.⁵⁷ Het is echter niet toegestaan voor voortzetters van een onderneming om vermogensbestanddelen toebehorende aan het ondernemingsvermogen te onttrekken. Daarentegen is het wel mogelijk om enkel de blote eigendom aan de voortzetter(s) toe te kennen, terwijl de overleden ondernemer de volle eigendom had. Zo is het mogelijk om de blote eigendom van een pand door te schuiven naar de voortzetters, maar het vruchtgebruik aan een ander toe te kennen. Dan dient het vermogensbestanddeel voor dezelfde waarde als op de slotbalans van de overleden ondernemer, op de openingsbalans van de voortzetter(s) te worden geactiveerd, met een passiefpost ter waarde van het recht op vruchtgebruik van het vermogensbestanddeel. Dit recht dient elk jaar naar goedkoopmansgebruik te worden geherwaardeerd.⁵⁸

3.2.2 Doorschuiving bij ontbinding van de huwelijksgemeenschap

Evenals de vervreemdingsfictie bij overlijden, kent de Wet IB 2001 een vervreemdingsfictie bij de ontbinding van de huwelijksgemeenschap, anders dan bij het overlijden van de ondernemer, als bedoeld in artikel 3.59 eerste lid Wet IB 2001. Onder dit artikel vallen onder andere ontbinding door overlijden van de echtgenoot, echtscheiding en het aangaan van huwelijkse voorwaarden op een later tijdstip. Ten tijde van de ontbinding moest sprake zijn van een gemeenschap van goederen waar het ondernemingsvermogen onder viel. Bij de ontbinding van een huwelijksgemeenschap betreffende ondernemingsvermogen wordt het aandeel in dit vermogen, krachtens huwelijksvermogensrecht toekomende aan de echtgenoot van de ondernemer of krachtens erfrecht aan de erfgenamen van deze echtgenoot, geacht over te zijn gedragen. Deze fictieve overdracht vindt plaats op het moment

---

⁵⁶ *Kamerstukken II 1996/97*, 17141, nr. 23.

⁵⁷ Gubbels, in *T&C Erfrecht civiel en fiscaal*, artikel 3.62 Wet IB 2001 (online bijgewerkt 1 april 2021).

⁵⁸ Hof Amsterdam 26 februari 1986, ECLI:NL:GHAMS:1986:AW8088

direct voorafgaande aan de ontbinding van het huwelijk. Deze fictie veronderstelt dat, net als de vervreemdingsfictie bij overlijden, de vermogensbestanddelen tegen de waarde in het economisch verkeer zijn overgedragen en behoort dus afgetrokken te worden over de mogelijke stille reserves, goodwill en vrijgevallen fiscale reserves.⁵⁹

Dit kan wederom leiden tot liquiditeitsproblemen bij de voortzetter(s) omdat de stakingswinst vastzit in de vermogensbestanddelen. Om te voorkomen dat de stakingswinstbelasting over een fictieve staking kan leiden tot de vroegtijdige werkelijke staking van een onderneming, heeft de wetgever artikel 3.59 lid 2 Wet IB 2001 geïmplementeerd. Dit lid verplicht de rechtstreekse voortzetter(s) tot het geruisloos doorschuiven van de vermogensbestanddelen toebehorende aan het ondernemingsvermogen, verkregen krachtens huwelijksvermogensrecht of erfrecht. Dit in tegenstelling tot de doorschuiffaciliteit bij overlijden van de ondernemer, bij deze faciliteit moeten de voortzetter(s) een verzoek indienen om gebruik te mogen maken van de doorschuiffaciliteit en indien ze dit niet doen, vindt een ruisende doorschuiving plaats en wordt de stakingswinst belast. Bij de werking van de faciliteit bij ontbinding van het huwelijk hoeft dus niet, indien sprake is van meerdere voortzetter(s), na te worden gegaan of unaniem wordt gekozen voor een geruisloze doorschuiving. Het is immers verplicht geruisloos door te schuiven. Evenals bij de doorschuiffaciliteit bij overlijden van ondernemer, nemen de voortzetter(s) het ondernemingsvermogen over zoals deze op slotbalans stond van de overdrager en wordt de fiscale positie van de overdrager overgenomen. Hierdoor blijft naast de stille reserves, goodwill en fiscale reserves, ook de bijbehorende belastingclaim bestaan. De overdrachtsfictie heeft geen betrekking op de desinvesteringbijtelling, indien de desinvesteringperiode nog loopt, komt deze te vervallen. Het verkrijgen van de bedrijfsmiddelen komt eveneens niet in aanmerking voor de investeringsaftrek.⁶⁰

Artikel 3.59 derde lid Wet IB 2001 stelt, dat het tweede lid “overeenkomstig van toepassing is” met betrekking tot de oudedagsreserve, mits de voortzetter de langstlevende echtgenoot of gewezen echtgenoot is en de oudedagsreserve niet meer waard is dan het ondernemingsvermogen waarmee de echtgenoot de onderneming (mede) voortzet. Omdat wordt verklaard dat het tweede lid overeenkomstig van toepassing is, impliceert dit dat het doorschuiven van de oudedagsreserve verplicht is voor het maximaal toegestane bedrag.

De doorschuiffaciliteiten voor overlijden van de ondernemer en voor ontbinding van het huwelijk worden gecombineerd bij het overlijden van één van de ondernemers in een man/vrouw-firma. In deze situatie zou op grond van artikel 3.58 Wet IB 2001 moeten worden afgetrokken over het aandeel in de

---

⁵⁹ Lubbers, Meussen & Smeets 2018, p. 229-230.

⁶⁰ Stevens 2020/5.6.5.4.

onderneming van de overleden ondernemer. Daarnaast behoort te worden afgerekend over de helft van het aandeel van de levende ondernemer op grond van artikel 3.59 eerste lid Wet IB 2001, jegens de verkrijging krachtens huwelijksvermogensrecht. Maar indien de levende ondernemer kiest om de onderneming voort te zetten, moet het aandeel verkregen krachtens huwelijksvermogensrecht geruisloos worden doorgeschoven en kan het aandeel ontvangen krachtens erfrecht geruisloos worden doorgeschoven.⁶¹

3.2.3 Doorschuiving naar mede-ondernemer of werknemer

Zoals reeds behandeld, bestond een doorschuiffaciliteit voor het ondernemingsvermogen binnen de familiesfeer. Deze is vervangen met een doorschuiffaciliteit voor ondernemingsvermogen tussen mede-ondernemers en vervolgens uitgebreid om ook de mogelijkheid voor de geruisloze doorschuiving naar een werknemer.⁶² Evenals de doorschuiffaciliteit bij overlijden van de ondernemer, neemt de voortzetter de slotbalans van de voorganger over en wordt de fiscale positie dus overgenomen. Hierdoor hoeft de winst over de stille reserves, goodwill en fiscale reserves nog niet te worden opgenomen in de belastingaangifte en blijft de belastingclaim op deze vermogensbestanddelen bestaan. Evenals bij de hiervoor behandelde faciliteiten kan de oudedagsreserve alleen worden overgedragen aan de partner van de ondernemer en met een maximale waarde die niet uitgaat boven het ondernemingsvermogen waarmee de overnemer de onderneming voortzet.⁶³

De doorschuiffaciliteit van artikel 3.63 Wet IB 2001, kan worden gebruikt voor de overdracht naar een mede-ondernemer. De ondernemers moeten een samenwerkingsverband hebben waarbij de overnemer tenminste 36 maanden onmiddellijk voorafgaande aan de overdracht als ondernemer winst heeft genoten vanuit werkzaamheden voor de desbetreffende onderneming.⁶⁴ Een commanditaire vennoot kan dus zijn aandeel in de onderneming geruisloos doorschuiven naar een beherende vennoot. De beherende vennoot kan zijn aandeel echter niet geruisloos doorschuiven naar een commanditaire vennoot, aangezien de commanditaire vennoot geen mede-ondernemer kan zijn, tenzij hij beheersdaden verricht. Daarnaast kan de onderneming geruisloos worden doorgeschoven naar een werknemer die tenminste 36 maanden voorafgaande aan de overdracht werknemer was, de aard en omvang van het dienstverband is niet van belang.⁶⁵ De overdragende ondernemer en de opvolger moeten een verzoek tot geruisloze doorschuiving indienen bij de aangifte van de

---

⁶¹ Artikel 3.59 tweede lid Wet IB 2001 en respectievelijk artikel 3.62 Wet IB 2001

⁶² Artikel 3.63 Wet IB 2001.

⁶³ Artikel 3.63 zevende lid Wet IB 2001.

⁶⁴ Artikel 3.63 vierde lid Wet IB 2001.

⁶⁵ Artikel 3.63 vijfde lid Wet IB 2001.

overdrager.⁶⁶ De 36 maanden eis voorkomt dat spontaan een personenvennootschap kan worden opgericht of kan worden toegetreden. Nu moet worden toegetreden onder voorbehoud van de stille reserves, een vermogensbestanddeel als buitenvennootschappelijk ondernemingsvermogen moet worden ingebracht, een winstrecht moet worden vastgesteld op basis van de zakelijke verhouding, of de toetreders moet minimaal 36 maanden direct voorafgaande de toetreding in dienstverband zijn. Naast de 36 maanden eis, wordt een voortzettingsvereiste gesteld zoals bij de reeds behandelde doorschuiffaciliteiten.⁶⁷

Artikel 3.63 derde lid Wet IB 2001 verklaart dat de faciliteit ook kan worden toegepast op de overdracht van een gedeelte van de onderneming, het maakt dan niet uit of de overdrager nog een onderneming kan drijven met de eventuele niet overgedragen vermogensbestanddelen. Dit is niet een doorschuiving à la carte, want het moet tenminste gaan om de geruisloze doorschuiving van een zelfstandig gedeelte van de onderneming en niet een willekeurig vermogensbestanddeel.⁶⁸ Maar deze faciliteit komt dicht bij het concept van de doorschuiving à la carte. Aangezien de overdrager kan kiezen om vermogensbestanddelen, waar wel gewenst van is ze in de stakingswinst te betrekken, op een later tijdstip alsnog ruisend kunnen worden overdragen aan de overnemer. Naar oordeel van de Hoge Raad is het mogelijk om een pand, dat voor een geruisloze overdracht behoorde tot het ondernemingsvermogen maar niet is doorgeschoven, ter beschikking te stellen ter uitvoering van de overgedragen onderneming.⁶⁹ Bij een overname van het ter beschikking gestelde pand op een latere datum, zal op dat moment moeten worden geoordeeld of de toepassing van een doorschuiffaciliteit mogelijk is.

De termijn van 36 maanden kan worden voorkort, indien wordt voldaan aan de voorwaarden die bij ministeriële regeling zijn gesteld.⁷⁰ Dit is indien de overdragende ondernemer door ziekte of gebreken voor minimaal één jaar, arbeidsongeschikt is geworden of waarschijnlijk zal zijn. Daarnaast hoeft niet aan de 36 maanden eis worden voldaan indien de ondernemer: in staat van faillissement wordt verklaard, surséance van betaling aanvraagt, of onder curatele is gesteld. Verder hoeft aan deze eis niet te worden voldaan indien de partner van de ondernemer de onderneming voortzet en de verhouding tussen overdrager en beoogde voortzetter privé en zakelijk wordt verbroken. De laatste situatie waarbij niet aan de 36 maanden eis hoeft te worden voldaan, is indien de overdragende ondernemer komt te overlijden binnen deze termijn en de onderneming spoedig hierna aan de

---

⁶⁶ Artikel 3.63 eerste lid Wet IB 2001.

⁶⁷ Lubbers, Meussen & Smeets 2018, p. 255-256.

⁶⁸ Lubbers, Meussen & Smeets 2018, p. 256.

⁶⁹ HR 20 februari 2009, ECLI:NL:PHR:2009:BF0389

⁷⁰ Artikel 3.63 zesde lid Wet IB 2001.

bedoelde voortzetter wordt overgedragen.⁷¹ Deze laatste situatie biedt de mogelijkheid voor de erfgenamen van een overleden ondernemer om de vermogensbestanddelen behorende tot het ondernemingsvermogen door te schuiven naar de gewenste voortzetter, indien deze niet als erfgenaam voor dit ondernemingsvermogen was aangewezen, zonder dat de stakingsfictie van art. 3.58 eerste lid Wet IB 2001 in werking treedt.

3.2.4 Doorschuiving van te conserveren inkomen naar andere onderneming

De doorschuifregeling van artikel 3.64 Wet IB 2001, wijkt af van de hiervoor behandelde regelingen omdat deze niet voor een overdragende ondernemer naar een andere voortzettende ondernemer fungeert, maar geruisloze doorschuiving van een gestaakte onderneming naar andere of nieuwe onderneming toestaat. Verder wijkt deze regeling af in de zin dat de onderneming moet staken. De bedrijfsmiddelen worden dus vervreemd of onttrokken uit de onderneming. De faciliteit biedt de mogelijkheid om de belastingclaim die rust op de genoten stakingswinst door te schuiven naar de boekwaarde van investeringen in bedrijfsmiddelen die ten behoeven van een bestaande of nieuwe onderneming worden aangeschaft. Deze faciliteit lijkt op de herinvesteringsreserve, maar is gebonden aan de belastingplichtige in plaats van de onderneming. Om gebruik te kunnen maken van de faciliteit, moet de ondernemer aannemelijk maken dat de investering zal plaatsvinden binnen het jaar van staking, dan wel binnen een periode van 12 maanden na de staking, in een onderneming waaruit de ondernemer winst geniet. Daarnaast moet de stakende ondernemer bij de aangifte de stakingswinst afzonderlijk toerekenen aan de bedrijfsmiddelen en herinvesteringsreserves als te conserveren inkomen.⁷² Deze regeling voorziet geen vrijstelling, noch ontheffing, voor de desinvesteringsbijtelling. Een investeringsaftrek genoten voor de staking, waar de desinvesteringstermijn nog van loopt, zal dus worden teruggenomen.⁷³

Vervolgens wordt een conserverende belastingclaim opgelegd. Indien tijdig is geherinvesteerd wordt de afzonderlijk bepaalde winst afgeboekt van de aanschaffings- of voortbrengingskosten van bedrijfsmiddelen aangeschaft of voortgebracht door de desbetreffende ondernemer, ten behoeven van een bestaande of nieuwe onderneming, waaruit de ondernemer winst geniet. De inspecteur zal vervolgens de conserverende belastingaanslag bij voor bezwaar vatbare beschikking overeenkomstig verminderen. De systematiek van de herinvesteringsreserve wordt aangehouden bij het bepalen van de af te boeken winst op de aanschaffings- en/of voortbrengingskosten.⁷⁴

---

⁷¹ Artikel 13a Uitvoeringsregeling inkomstenbelasting 2001.

⁷² Artikel 3.64 eerste lid Wet IB 2001.

⁷³ Lubbers, Meussen & Smeets 2018, p. 258.

⁷⁴ Artikel 3.64 tweede lid Wet IB 2001.

De 12 maanden termijn kan worden verlengt op verzoek van de desbetreffende ondernemer, waarover de inspecteur beslist. Dit kan indien de aard van de aanschaffing of voortbrenging van de bedrijfsmiddelen, waar de herinvestering voor wordt gebruikt, een langer tijdvak vereist. Of indien de herinvestering al is begonnen, maar door onverwachte omstandigheden is vertraagd.⁷⁵

3.2.5 Inbreng in een NV of BV

Afhankelijk van de persoonlijke voorkeuren van de ondernemer kan hij/zij kiezen om de onderneming als natuurlijk persoonlijk te drijven, of om de onderneming als een rechtspersoon in een BV of NV te drijven (gemakshalve zal alleen de term BV worden gebruikt, tenzij specifiek vermeld geldt het behandelde ook voor een NV). Deze voorkeur zal onder andere afhangen van de aansprakelijkheid, mogelijkheid tot opbouwen van een oudedagsvoorziening, fiscale overwegingen zoals het effectieve belastingtarief, hoe gemakkelijk een samenwerking met derden tot stand kan komen en een mogelijke toekomstige bedrijfsopvolging. Aangezien deze voorkeuren met de tijd kunnen veranderen zal ook de gewenste rechtsvorm om de onderneming in te drijven kunnen veranderen. Bij het omzetten van een onderneming naar een BV, wordt de onderneming juridisch overgedragen en de ondernemer ontvangt de aandelen van de BV. Het inbrengen van de onderneming in een BV, wordt gezien als een staking van de subjectieve onderneming voor de inkomstenbelasting. Hierdoor wordt bij de ondernemer fiscaal afgerekend over de stille reserves, goodwill en fiscale reserves. Indien de onderneming niet de liquide middelen heeft om de verschuldigde belasting af te dragen, zal dit kunnen voorkomen dat de onderneming in de gewenste rechtsvorm kan worden bedreven.⁷⁶ De wetgever biedt de mogelijkheid om deze omzetting naar een BV op verzoek van de ondernemer geruisloos te laten geschieden aan de hand van artikel 3.65 Wet IB 2001. Indien ondernemers een samenwerkingsverband hebben en gezamenlijk in een BV treden, behoren de ondernemers een gedeelte van het aandelenkapitaal te ontvangen dat (nagenoeg) geheel naar verhouding van de voorgaande verdeling van het ondernemingsvermogen van de omgezette onderneming is.⁷⁷ De Hoge Raad heeft beoordeeld dat deze regeling ziet op de subjectieve onderneming, het is hierdoor mogelijk voor een ondernemer binnen een samenwerkingsverband om alleen diens deelneming om te zetten in een BV zonder dat het samenwerkingsverband wordt verbroken.⁷⁸

De ondernemer moet een intentieverklaring opstellen dat hij/zij de onderneming in een BV wil onderbrengen, in geval meerdere ondernemers de BV willen oprichten moet een voorovereenkomst worden opgesteld. In deze verklaring moet een datum zijn vastgelegd betreffende het overgangstijdstip, het tijdstip waarop de vermogensbestanddelen van de onderneming voor rekening

---

⁷⁵ Artikel 3.64 derde lid Wet IB 2001.

⁷⁶ Lubbers, Meussen & Smeets 2018, p. 258-261.

⁷⁷ Artikel 3.65 eerste lid Wet IB 2001.

⁷⁸ HR 27 januari 1988, ECLI:NL:HR:1988:ZC3745

van de BV komen. Enkel op grond van een goedgekeurd beleid van de Staatssecretaris van Financiën, kan het overgangstijdstip voor het opstellen van een voorovereenkomst/intentieverklaring plaatsvinden. Vanaf het overgangstijdstip wordt de BV de belastingplichtige voor de vennootschapsbelasting, deze wordt niet belast totdat de BV formeel tot stand is gekomen. De resultaten die worden behaald in deze voorperiode worden in het eerste boekjaar van de BV opgenomen. Dit betekent dat de resultaten niet worden belast in de inkomstenbelasting. Hierdoor kan de ondernemer geen gebruik meer maken van faciliteiten die samenhangen met deze onderneming, zoals de MKB-winstvrijstelling, deze kunnen nog wel worden gebruikt bij andere ondernemingen door de ondernemer als natuurlijk persoon gedreven. Daarentegen kan de ondernemer wel een arbeidsbeloning ontvangen van de BV in oprichting. Het is echter niet duidelijk hoe andere transacties tussen de ondernemer en BV in oprichting fiscaal uitwerken. Verder mag de oprichting van de BV niet te lang duren en moeten ondernemers de intentie blijven aantonen de BV op te willen richten. Mogelijke vertragingen moeten worden gerechtvaardigd. Indien wordt vastgesteld dat de oprichting van de BV niet meer zal plaatsvinden, worden de resultaten van de onderneming tijdens de voorperiode aan het dan lopende jaar toegerekend.⁷⁹

Om een onderneming geruisloos in te brengen in een BV moet worden voldaan aan voorwaarden gesteld door de belastinginspecteur.⁸⁰ De meest voorkomende voorwaarden worden door de Staatssecretaris van Financiën gepubliceerd, deze staan bekend als de standaardvoorwaarden, van deze standaardvoorwaarden kan worden afgeweken. De ondernemer kan de voorwaarden aan een rechter voorleggen indien hij/zij de voorwaarden als onrechtvaardig ervaart. De rechter kan de voorwaarde(n) ontbinden.⁸¹

Indien de onderneming geruisloos wordt ingebracht in de BV, treedt de BV rechtstreeks in plaats van de ondernemer. Dus komen de vermogensbestanddelen toebehorende aan het ondernemingsvermogen op de balans te staan van de BV, voor zover dit in wezen mogelijk is tussen de BV en de onderneming of volgens de Wet op de vennootschapsbelasting 1969.⁸² Hierdoor wordt niet afgerekend over de stille reserves, goodwill en fiscale reserves, maar de belastingclaim van de inkomstenbelasting wordt vervangen door een van de vennootschapsbelasting. Omdat de onderneming niet is gestaakt is geen desinvesteringbijtelling van toepassing bij de ondernemer. Daarnaast heeft de BV geen recht op de investeringsaftrek voor de omzetting.⁸³ Verder kan de oudedagsreserve niet worden overgenomen door de BV, hierdoor dient af gerekend te worden over

---

⁷⁹ Lubbers, Meussen & Smeets 2018, p. 262-264.

⁸⁰ Artikel 3.65 vierde lid Wet IB 2001.

⁸¹ Lubbers, Meussen & Smeets 2018, p. 265-266.

⁸² Tweede standaard voorwaarde behorende bij artikel 3.65 Wet IB 2001, gepubliceerd 2 juli 2010.

⁸³ Lubbers, Meussen & Smeets 2018, p. 268.

de oudedagsreserve als zijnde stakingswinst.⁸⁴ Omdat de BV waar de onderneming is ingebracht een toegelaten aanbieder is betreffende lijfrentes.⁸⁵ Kan gebruik worden gemaakt van artikel 3.129 Wet IB om de stakingswinst om te zetten in een lijfrente, de hoogte van deze omzetting kan niet meer zijn dan de stakingswinst of de in het tweede lid genoemde maxima.

De eerste standaardvoorwaarde stelt, dat de inbreng van de onderneming niet mag worden begaan als handeling met oog op de overdracht van de onderneming, hiervoor loopt een termijn van 3 jaar. Mocht de belastingplichtige binnen deze termijn aandelen vervreemden dan wordt veronderstelt dat de inbreng met oog op een overdracht is uitgevoerd, tenzij de belastingplichtige het tegendeel bewijst. De voorwaarde wordt toegepast om te voorkomen dat ondernemers die hun onderneming ruisend willen overdragen een fiscaal voordeel willen behalen door onder de vennootschapsbelasting en box 2 van de inkomstenbelasting te vallen in plaats van box 1 van de inkomstenbelasting. Stakingswinst gemaakt met de ruisende overdracht van een onderneming gedreven door een natuurlijkpersoon wordt belast in Box 1, welke (inclusief MKB-winstvrijstelling) een tarief van 43,48% hanteert. Daarentegen wordt de vervreemding van aandelen waar op de aandeelhouder een ab heeft, belast in box 2, welke een tarief van 26,9% hanteert.⁸⁶ De Staatsecretaris van Financiën heeft enkele situaties benoemd waarin een opvolgende vervreemding wordt goedgekeurd.

3.3 Welke regelingen kent Box 2 van de inkomstenbelasting?

De volgende paragrafen zullen ingaan op de verschillende doorschuifregelingen met betrekking tot aandelen van een onderneming waar de belastingplichtige een ab in heeft en de fiscale gevolgen voor de belastingplichtige. Een ab ontstaat indien de belastingplichtige, al dan niet tezamen met een partner: Direct of indirect tenminste 5% van geplaatste kapitaal heeft, rechten heeft om direct of indirect tenminste 5% van het geplaatste kapitaal te verwerven, winstbewijzen heeft die recht geven op tenminste 5% van de jaarwinst of 5% van wat te tijden van liquidatie wordt uitgekeerd, of een stemrecht heeft binnen de BV van tenminste 5%.⁸⁷ Indien een BV verschillende soorten aandelen heeft, heeft de belastingplichtige op grond van artikel 4.6 Wet IB 2001 ook een ab indien hij, al dan niet tezamen met zijn partner, minstens 5% van deze soort aandelen heeft, of rechten heeft om tenminste 5% van één soort aandelen te verkrijgen.⁸⁸ Gemakshalve zal de term aandelen worden gebruikt als kan worden gesproken van aandelen, het geplaatste kapitaal, rechten tot het verwerven van het geplaatste kapitaal, winstbewijzen, bewijzen tot een deel van de liquidatie uitkering, of stemrechten heeft binnen de BV.

---

⁸⁴ Artikel 3.65 tweede lid Wet IB 2001.

⁸⁵ Artikel 3.126 eerste lid onderdeel a Wet IB 2010.

⁸⁶ Artikel 2.12 Wet IB 2001.

⁸⁷ Artikel 4.6 Wet IB 2001.

⁸⁸ Artikel 4.7 eerste lid Wet IB 2001.

3.3.1 Doorschuiving krachtens huwelijksvermogensrecht of de ontbinding van het huwelijk

Onder artikel 4.16 eerste lid onderdeel e Wet IB 2001 wordt de overdracht van een ab krachtens huwelijksvermogensrecht aangemerkt als een fictieve vervreemding. Dit betekent dat bij het aangaan van een huwelijk onder gemeenschap van goederen, waarin het betreffende ab valt, sprake is van een vervreemding van de aandelen. Deze aandelen worden gewaardeerd op de waarde die ze in het economisch verkeer zouden hebben en vervolgens vergeleken met de waarde die de aandelen hebben op de persoonlijke balans van de overdragende aandeelhouder, de zo genoemde verkrijgingsprijs. Het verschil tussen de waarde in het economische verkeer en de balans wordt belast in box 2 van de inkomstenbelasting, als zijnde vervreemdingsvoordelen.⁸⁹

Artikel 4.17 Wet IB 2001 biedt een doorschuifregeling aan bij de overdracht, welke ontstaat bij het aangaan van een gemeenschap van goederen waar het ab deel van maakt, deze regeling werkt imperatief. Hierdoor vindt geen vervreemding plaats bij de ab-houder en wordt de verkrijgingsprijs van de ontvanger gelijkgesteld aan die van de ab-houder. Mocht het huwelijk worden ontbonden anders dan door overlijden en binnen twee jaren na ontbinding de ex-partner worden over- of onderbedeeld, vindt dit artikel ook werking. Indien een partner komt te overlijden en een overdracht van ab-aandelen plaatsvindt, kan dit op grond van artikel 4.17a negende lid Wet IB 2001 onder voorwaarden onder de doorschuiffaciliteit bij overlijden van een ab-houder vallen.⁹⁰ Indien na de geruisloze overdracht van de aandelen geen sprake is van een ab, is op grond van artikel 4.11 Wet IB 2001 sprake van een fictief ab. Om sfeerovergang via artikel 4.17 te voorkomen bij ontbinding van de huwelijksgemeenschap betreffende ab-aandelen, moet de verkrijgende partner binnenlands belastingplichtig zijn. Daarnaast mogen de verkregen aandelen niet tot het vermogen van een onderneming gedreven door de ontvanger worden gerekend, noch het resultaat uit werkzaamheid toebehorend aan de ontvanger.⁹¹ Mochten beiden belanghebbende deze faciliteit niet wensen, dan kan gekozen worden om artikel 4.17 niet in werking te laten treden. Deze keuzen moet worden aangegeven bij de aangifte(n) waarin het vervreemdingsvoordeel is begrepen.⁹²

Indien buiten gemeenschap van goederen wordt gehuwd, vindt geen overgang van de aandelen plaats op dat moment. Mocht het huwelijk worden ontbonden, dan vindt voor de aandelen die de partner van de ab-houder worden toe gedeeld, een vervreemding plaats op grond van artikel 4.12 onderdeel b Wet IB 2001.

---

⁸⁹ Artikel 4.12 onderdeel b Wet IB 2001.

⁹⁰ Dit wordt in de volgende paragraaf besproken.

⁹¹ Artikel 4.39 Wet IB 2001.

⁹² Artikel 4.38 Wet IB 2001.

3.3.2 Doorschuiving krachtens erfrecht

Onder artikel 4.16 eerste lid onderdeel e Wet IB 2001 wordt ook een overgang krachtens erfrecht aangemerkt als een fictieve vervreemding. Dit resulteert in een waardering van de aandelen conform de waarde in het economisch verkeer en een afrekening over de vervreemdingswinst, het verschil tussen de vastgestelde economische waarde en de verkrijgingsprijs, bij de overleden ab-houder als inkomen in box 2 van de inkomstenbelasting.

Artikel 4.17a Wet IB 2001 biedt een doorschuiffaciliteit aan voor de aandelen welke worden overgedragen krachtens erfrecht. De aandelen komen in aanmerking voor een geruisloze overdracht indien de desbetreffende BV een onderneming of medegerechtigheid drijft.⁹³ Daarnaast mag het ab van de erflater niet bestaan op grond van artikel 4.10 Wet IB 2001. Verder moet de verkrijger binnenlands belastingplichtig zijn en mogen de verkregen aandelen niet tot het vermogen van een onderneming gaan behoren, die wordt gedreven door de verkrijger, noch tot het resultaat uit werkzaamheid van hem gaan toebehoren. Dit is omdat de wetgever sfeerovergang wil voorkomen. Mocht sprake zijn van een overgang krachtens erfrecht onder bijzondere titel, moet het legaat binnen twee jaren na het overlijden van de ab-houder worden afgegeven.⁹⁴ Over het deel van de overdrachtprijs dat toerekenbaar is aan het ondernemingsvermogen van de desbetreffende BV.⁹⁵ Het ondernemingsvermogen wordt vastgesteld aan de hand van artikel 4.17a zesde lid Wet IB 2001. Dit wordt samengesteld uit de bezittingen en schulden toerekenbaar aan de onderneming of medegerechtigheid en het beleggingsvermogen tot maximaal vijf procent van de waarde in het economische verkeer van de zonet benoemde bezittingen en schulden. Voor een geruisloze doorschuiving van het ab aan de hand van artikel 4.17a Wet IB 2001, moet worden verzocht door de gezamenlijke belanghebbenden.

Indien een BV naast een materiele onderneming ook beleggingsvermogen aanwezig is, kan alleen van de verkrijgingsprijs worden doorgeschoven het deel toebehorende aan het ondernemingsvermogen. Het ondernemingsvermogen bestaat uit de bezittingen en schulden toerekenbaar aan de onderneming en het beleggingsvermogen tot maximaal 5% van de waarde van de schulden en bezittingen in het economische verkeer.⁹⁶ Het resterende beleggingsvermogen valt niet onder de doorschuiffaciliteit en moet worden afgerekend, dit wordt opgeteld bij de verkrijgingsprijs. De verkrijgingsprijs van de overleden ab-houder wordt vervolgens verminderd met deze overdrachtprijs, hierdoor wordt geen

---

⁹³ Zoals bedoeld in artikel 3.2 Wet IB 2001 en respectievelijk artikel 3.3 eerste lid onderdeel a Wet IB 2001.

⁹⁴ Artikel 4.17a eerste lid Wet IB 2001.

⁹⁵ Artikel 4.17a tweede lid Wet IB 2001.

⁹⁶ Artikel 4.17a zesde lid Wet IB 2001.

vervreemdingsvoordeel geconstateerd.⁹⁷ Het restant kan geruisloos worden doorgeschoven naar de erfgenaam of erfgenamen.

Mocht de verdeling van een huwelijksgemeenschap samenlopen met de verdeling van een nalatenschap, treedt artikel 4.17a negende lid Wet IB 2001 in werking. Indien tijdens de verdeling van de huwelijksgemeenschap meer aan tot een ab behorende aandelen worden toebedeeld aan de nalatenschap, wordt deze fictieve vervreemding gelijk gesteld met een overdracht krachtens erfrecht. Hierdoor moet over de ab-claim worden afgerekend ter zake de aandelen die de langstlevende krachtens huwelijksvermogensrecht heeft ontvangen.⁹⁸

Preferente aandelen, welke naar aard meer een passieve belegging zijn, kunnen in aanmerking komen voor de doorschuiffaciliteit. Desalniettemin worden een aantal eisen gesteld: Zo moeten de preferente aandelen zijn omgezet van aandelen waar de erflater ab-houder van was. Moet de omzetting naar preferente aandelen hebben plaats gevonden met de toekenning van reguliere aandelen aan een ander. Moet de BV, ten tijden van de omzetting naar preferente aandelen, een onderneming drijven als bedoeld in artikel 3.2 Wet IB 2001 of een medegerechtigheid als bedoeld in artikel 3.3 eerste lid onderdeel a Wet IB 2001. En moet de verkrijger tenminste 5% aandelen belang hebben in de desbetreffende BV.⁹⁹ Indien de BV waar de erflater een ab in had, een direct of indirect ab heeft in een ander lichaam, wordt voor de toepassing van artikel 4.17a Wet IB 2001 de bezittingen en schulden van het later genoemde lichaam naar de omvang van het belang toegerekend aan de BV. Hiervoor moet wel de erflater in het later genoemde lichaam een indirect ab hebben, of een indirect belang van minder dan vijf procent maar meer dan een half procent. Dit belang moet zijn ontvangen krachtens en verwaterd door, erfrecht, huwelijksvermogensrecht, of een schenking en dat de BV voor verwatering een ab had in het later genoemde lichaam.¹⁰⁰ Dit zorgt ervoor dat een holding BV welke voornamelijk als vermogen een ab heeft in een werk BV, kan worden toebedeeld zonder dat die niet onder de werking van artikel 4.17a Wet IB 2001 valt.

De verdeling kan binnen twee jaren na het overlijden van de ab-houder opnieuw worden gedaan zonder dat dit een geruisloze doorschuiving in de weg zit, zolang de belanghebbenden hier om verzoeken. Om gebruik te maken van deze geruisloze doorschuiving dienen de ab-aandelen te worden toegedeeld aan binnenlands belastingplichtigen, die deze aandelen geen deel gaan laten uitmaken van het vermogen van een voor zijn rekening gedreven onderneming noch tot het resultaat uit zijn

---

⁹⁷ Artikel 4.19 tweede lid Wet IB 2001.

⁹⁸ Heithuis, kavelaar & Schuver 2018, p. 608-609.

⁹⁹ Artikel 4.17a derde lid Wet IB 2001.

¹⁰⁰ Artikel 4.17a vijfde lid Wet IB 2001.

werkzaamheden laat behoren.¹⁰¹ Dan wordt bij de herverdeling de verkrijgingsprijs van de eerste ontvanger aangehouden voor de nieuwe ontvanger.¹⁰² Artikel 4.17b tweede lid Wet IB 2001, biedt op verzoek een uitzondering op de eis dat de ontvanger binnenlandsbelastingplichtig is, mits de ontvangers bij de herverdeling binnenlandsbelastingplichtig zijn en deze aandelen geen deel gaat laten uitmaken van het vermogen van een voor eigen rekening gedreven onderneming noch tot het resultaat uit eigen werkzaamheden laat behoren.

Zoals reeds vermeld wil de wetgever sfeerovergang voorkomen. Ingeval de verkrijger van de ab-aandelen in het buitenland woonachtig is, wordt ingevolge artikel 2.8 zesde lid Wet IB 2001, een conserverende aanslag opgelegd op het inkomen uit dit ab, hierop kan een beroep op de uitstel- van- betalingsregeling worden gedaan.¹⁰³ Indien een buitenlandse erfgenaam ab-aandelen ontvangt, kan de conserverende aanslag tot nihil worden verminderd, mits de wettelijke verdeling ongedaan wordt gemaakt en de aandelen worden toebedeeld aan een in Nederland woonachtige belastingplichtige.¹⁰⁴

3.3.3 Doorschuiving krachtens schenking

Bij de vervreemding of verkrijging van aandelen waar een tegenprestatie ontbreekt of een tegenprestatie wordt gehanteerd die niet naar de waarde in het economische verkeer is, wordt de waarde die de aandelen zouden hebben in het economische verkeer toegerekend aan de vervreemding evenals de verkrijging.¹⁰⁵ Bij de schenking van aandelen is dus sprake van een vervreemding. Artikel 4.17c Wet IB 2001 biedt de mogelijkheid tot een geruisloze doorschuiving van de geschonken aandelen evenals de 'andere gift'. Deze doorschuiffaciliteit komt voor een deel overeen met de doorschuiffaciliteit van artikel 4.17a Wet IB 2001.¹⁰⁶ De doorschuiffaciliteit bij schenking heeft de extra eis dat de ontvanger tenminste 36 maanden onmiddellijk voorafgaande aan het tijdstip van vervreemding, in dienstbetrekking is tot de BV waarop de aandelen betrekking hebben.¹⁰⁷ Wel moet aannemelijk worden gemaakt dat tussen schenker en ontvanger een dermate persoonlijke betrekking bestaat dat de schenking plaatsvindt jegens een sympathie van schenker voor ontvanger.¹⁰⁸ Mocht geen sprake zijn van een persoonlijke betrekking, zijn de verkregen aandelen loon volgens artikel 10 Wet op de Loonbelasting 1964 voor de waarde die de aandelen in het economisch verkeer hebben. Volgens de rangorderegeling van artikel 2.14 Wet IB 2001, valt deze verkrijging in box 1.

---

¹⁰¹ Artikel 4.17b eerste lid Wet IB 2001.

¹⁰² Artikel 4.39b eerste lid Wet IB 2001.

¹⁰³ Artikel 25 achtste lid Invorderingswet 1990.

¹⁰⁴ Artikel 15a vierde lid Uitvoeringsbesluit inkomstenbelasting 2001.

¹⁰⁵ Artikel 4.22 eerste lid Wet IB 2001.

¹⁰⁶ Artikel 4.17c derde lid Wet IB 2001 stelt dat de leden van artikel 4.17a derde tot en met zevende lid overeenkomstig van toepassing zijn.

¹⁰⁷ Artikel 4.17c eerste lid onderdeel d Wet IB 2001.

¹⁰⁸ Rb. Den Haag 19 juni 2018, ECLI:NL:RBDHA:2018:9041.

De verdeling van de verkrijgingsprijs en overdrachtprijs wordt op dezelfde manier bepaald als bij de voorgaande paragraaf over de doorschuiving bij overlijden van de ab-houder. Indien sprake is van een partiële gift, wordt een zo groot mogelijk deel van de schenking toegerekend aan het vrijgestelde ondernemingsvermogen. Daarnaast is een ab-heffing verschuldigd over de ontvangen tegenprestatie. Bij een gift of een schenking met een last bedraagt de overgangsprijs minimaal de ontvangen tegenprestatie. Mocht het ondernemingsvermogen van de BV niet hoog genoeg zijn om de gift te absorberen, dan stijgt de overgangsprijs en vindt een ab-heffing plaats. Als de koopsom, niet wordt betaald en schuldig blijft, kan een betalingsregeling worden aangevraagd op grond van artikel 25 negende lid Invorderingswet 1990, voor de verschuldigde inkomstenbelasting.¹⁰⁹ De geldige verkrijgingsprijs voor het deel van de verkrijging dat niet wordt aangemerkt als vervreemding, is de verkrijgingsprijs voor de vervreemder verminderd met het deel dat voor hem in aanmerking is genomen bij de bepaling van het vervreemdingsvoordeel.¹¹⁰

De al vermelde dienstbetrekkingseis heeft evenals artikel 3.63 Wet IB 2001 geen verdere vereisten, zoals een minimum aantal uren per jaar, zolang de opvolger in dienst is van de BV telt het mee voor de 36 maanden eis. Aan de hand van artikel 26d Uitvoeringsregeling Wet IB 2001 valt op te maken, dat door dienstbaarheid in de werkmaatschappij, de dienstbetrokkenen ook in aanmerking komt voor de doorschuiffaciliteit bij schenking van ab-aandelen uit de holding BV, mits de 36 maanden eis wordt vervuld. Op deze 36 maanden eis, zijn uitzonderingen: Als de vervreemder voor tenminste één jaar, of naar alle waarschijnlijkheid voor één jaar, arbeidsongeschikt raakt. Als de vervreemder in staat van faillissement is verklaard. De vervreemder een surséance van betaling heeft aangevraagd. Of als de vervreemder onder curatele is gesteld.¹¹¹

Evenals bij de voorgaande doorschuiffaciliteiten met betrekking tot een ab, mag ook bij deze faciliteit geen sfeerovergang plaatsvinden. Ingeval de verkrijger van de ab-aandelen in het buitenland woonachtig is, wordt ingevolge artikel 2.8 zevende lid Wet IB 2001, een conserverende aanslag opgelegd op het inkomen uit dit ab. Hierop kan een beroep op de uitstel-van-betalingsregeling worden gedaan.¹¹²

3.3.4 Geruisloze terugkeer

Zoals behandeld kan een ondernemer afhankelijk van diens persoonlijke voorkeuren kiezen om een onderneming als natuurlijk persoonlijk te drijven, of om de onderneming in een rechtspersoon zoals een BV te drijven. Het is mogelijk dat de wensen van de ondernemer verandert en dat een

---

¹⁰⁹ Heithuis, kavelaar & Schuver 2018, p. 613-614.

¹¹⁰ Artikel 4.39c Wet IB 2001.

¹¹¹ Artikel 26c Uitvoeringsregeling inkomstenbelasting 2001.

¹¹² Artikel 25 achtste lid Invorderingswet 1990.

ondernemer, zijn onderneming in een BV heeft ingebracht om op een later moment te besluiten toch liever terug te keren uit de BV.

Om geruisloos uit een BV terug te keren, moet worden voldaan aan de voorwaarde gesteld in artikel 14c Wet Vpb 1969. De BV moet worden ontbonden en de natuurlijke aandeelhouders moeten de onderneming voortzetten. De belanghebbenden moeten bij de inspecteur verzoeken om de winst die als gevolg van de ontbinding wordt gemaakt niet in aanmerking te laten komen voor de Vpb. De aandeelhouders treden naar hun deel, afhankelijk van de vermogensbestanddelen waarmee ze de onderneming voortzetten en met de ontbinding verkrijgen, in plaats van de BV. De minister kan andere voorwaarden stellen.¹¹³ Omdat het moet gaan om één onderneming die wordt voortgezet, moet bij meerdere aandeelhouders een personenvennootschap worden opgericht. Verder moet de BV in Nederland zijn gevestigd of een vaste inrichting hebben om gebruik te kunnen maken van de doorschuiffaciliteit.¹¹⁴ Artikel 14c vijfde lid Wet Vpb 1969 geeft aan dat niet iedere voortzetter een ondernemer moet zijn, maar dat een commanditaire vennoot bijvoorbeeld ook mag.

In principe moeten alle vermogensbestanddelen worden in gebracht in het ondernemingsvermogen van de voortgezette onderneming, artikel 14c vierde lid Wet Vpb 1969 maakt hier een uitzondering op, voor vermogensbestanddelen die niet kunnen behoren tot het ondernemingsvermogen, is het eerste lid niet van toepassing.

Omdat de voortzetters in plaats treden van de BV nemen zij de slotbalans van de BV over en komen alle overdraagbare vermogensbestanddelen op de persoonlijke balans van de voortzetters naar hun deel in de onderneming. Artikel 4.42a Wet IB 2001 ziet erop dat de voordelen in verband met de vervreemding omtrent de ontbinding van de BV via artikel 14c eerste lid Wet Vpb 1969, niet in aanmerking wordt genomen, hierom moet worden verzocht en hier kunnen voorwaarden bij worden gesteld door de Minister.

Omdat het gecombineerde tarief van de vennootschapsbelasting in combinatie met box 2 van de inkomstenbelasting, dermate kan verschillen van het tarief in box 1 van de inkomstenbelasting, heeft de wetgever een terugkeerreserve ontwikkeld om dit verschil te verrekenen bij staking van de onderneming of een gedeelte. Een terugkeerreserve wordt opgenomen op de persoonlijke ondernemingsbalans door de voortzettende ondernemer ten tijde van ontbinding van de BV via artikel 14c Wet Vpb 1969.¹¹⁵ De inspecteur stelt de omvang van de reserve vast, dit is voor vijf jaren lang vatbaar voor bezwaar.¹¹⁶ De terugkeerreserve wordt berekend aan de hand van artikel 3.54a tweede

---

¹¹³ Artikel 14c eerste lid Wet Vpb 1969.

¹¹⁴ Artikel 14c vierde lid Wet Vpb 1969.

¹¹⁵ Artikel 3.54a eerste lid Wet IB 2001.

¹¹⁶ Artikel 3.54a vijfde en achtste lid Wet IB 2001.

en derde lid Wet IB 2001. Het vervreemdingsvoordeel, dat op grond van artikel 4.42a Wet IB 2001 buiten aanmerking blijft voor heffing binnen de inkomstenbelasting, wordt verminderd met 80% van de aan de voortzetter toe te rekenen winst die op basis van artikel 14c Wet Vpb 1969 buiten aanmerking blijft van de heffing van de vennootschapsbelasting, dit wordt vervolgens gehalveerd. Indien de uitkomst positief is, wordt een positieve terugkeerreserve aangemaakt, deze komt ten laste van het vermogen van de voortgezette onderneming ten tijde van staking. Indien de uitkomst negatief is, wordt een negatieve terugkeerreserve aangemaakt en deze komt ten laste van de winst bij de staking van de onderneming.¹¹⁷

3.5 Deel conclusie hoofdstuk 3

Uit de doorschuifregelingen is op te maken dat de belastingdienst afstand doet van het opleggen van een belastingclaim op het moment dat een doorschuiffaciliteit wordt gebruikt. Maar de claim blijft bijna altijd binnen dezelfde sfeer bestaan. Alleen met het inbrengen in een BV en terugkeren uit een BV wordt van sfeer gewisseld, dit gebeurt echter aan de hand van verschillende eisen om de belastingclaim te waarborgen. De belastingplichtige kan de belastingclaim voor zichzelf uitstellen, met bijvoorbeeld de doorschuiving via te conserveren inkomen. De belastingplichtige kan ook de belastingclaim overdragen aan een andere belastingplichtige, dit is waar Hoogeveen het over heeft in haar artikel over hoe de doorschuifregeling in strijd is met het draagkrachtbeginsel.¹¹⁸ De overdrager heeft de stille reserves opgebouwd binnen de onderneming en hier naar alle waarschijnlijkheid profijt aan verleend, maar hoeft hier niet over af te rekenen en laat dat over aan een voortzettende ondernemer, die afhankelijk van de situatie mogelijk minder vermogen heeft.

Verder heeft de wetgever geen regels geïmplementeerd om te voorkomen dat in principe onbeperkt kan worden door geschoven. Een onderneming zou bijvoorbeeld met artikel 3.63 Wet IB 2001, altijd kunnen worden doorgeschoven, zolang een werknemer wordt aangenomen met de intentie om uiteindelijk de onderneming voort te zetten, na tenminste 36 maanden in dienst te zijn van de onderneming. Hierdoor is het mogelijk om bij benadering, te beredeneren dat het uitstellen van de belastingclaim aan de hand van de doorschuifregelingen, leidt tot afstel van de belastingclaim. Maar vanuit een juridisch oogpunt bestaat de mogelijkheid om de belastingclaim onbeperkt door te schuiven en dus onbeperkt uitstellen, dit is echter niet hetzelfde als het afstellen van de belastingclaim.

---

¹¹⁷ Lubbers, Meussen & Smeets 2018, p. 278-279.

¹¹⁸ Hoogeveen, WFR 2000.

Hoofdstuk 4. Wat zijn de economische consequenties?

4.1 Inleiding

Het ministerie van financiën geeft in de miljoenen nota 2020 aan dat de doorschuifregeling met betrekking tot de stakingswinst heeft geresulteerd in 283 miljoen euro lagere belastingopbrengsten en de doorschuifregeling voor ab voor 108 miljoen euro in 2020. Het ministerie van financiën verklaart dat van deze cijfers geen kwantitatieve informatie over het feitelijke gebruik van de regeling beschikbaar is, noch dat andere bronnen duidelijkheid bieden.¹¹⁹ Deze doorschuifregelingen samen hebben de Staat in 2020 bijna 400 miljoen euro (netto contante waarde) ‘gekost’. Gezien de belastinginkomsten de voornaamste vorm van inkomen zijn voor de Staat en ervan uitgaande dat de Staat de belastinginkomsten gebruikt voor het welzijn van de maatschappij, ‘kosten’ de doorschuifregelingen de maatschappij bijna 400 miljoen euro in 2020. Binnen het onderdeel “verlaging lastendruk in de winstsfeer” zijn de doorschuifregelingen gecombineerd de vijfde meest kostbare regeling na de MKB-winstvrijstelling, zelfstandigenaftrek, innovatiebox en landbouwwijziging.¹²⁰ Maar wat zijn de voordelen van de doorschuifregeling en is het direct genoten voordeel voor de belastingplichtige ook van lange duur?

In dit hoofdstuk zullen de voordelen voor de belastingplichtige worden behandeld aan de hand van de verwerking van de doorgeschoven stille reserves. Daarna zal aan de hand van bestaande literatuur worden behandeld hoe de doorschuifregeling de maatschappij beïnvloedt. Als laatste zal worden geconcludeerd of in economische zin de doorschuifregeling tot afstel van belasting kan leiden.

4.2 Wat zijn de economische gevolgen voor de belastingplichtige?

Door gebruik te maken van een doorschuifregeling gaat de belastingclaim op de stille reserves over van de overdrager naar de voortzetter. Gezien de voortzetter deze belastingclaim in de toekomst zal moeten afdragen, zal de voortzetter naar verwachting bereid zijn om de waarde van de onderneming in het economisch verkeer, minus de latente inkomstenbelasting over de stille reserves en goodwill te betalen voor de onderneming. Omdat de overdrager geen belasting hoeft af te dragen over het verschil tussen de verkoopprijs en de boekwaarde, bij de verkoop van de onderneming zal hij naar verwachting genoeg nemen met de waarde die de onderneming in het economisch verkeer heeft, minus de latente inkomstenbelasting over de stille reserves en goodwill. Maar niet over de stille reserve van ieder doorgeschoven bedrijfsmiddel zal op een later tijdstip belasting worden betaald, dit komt omdat het bedrijfsmiddel kan worden afgeschreven naar waarde nihil. Stel een bedrijfsmiddel dat drie jaar in gebruik is voor de overdracht en naar verwachting nog twee jaar na de overdracht bruikbaar is, ten tijde van overdracht heeft het bedrijfsmiddel een stille reserve van 50.000 euro en geen verandering

---

¹¹⁹ *Kamerstukken II 2019/20*, 35300, nr. 2, p. 102-103.

¹²⁰ Respectievelijk 2.065 miljoen euro, 1.686 miljoen euro, 1.561 miljoen euro en 1.336 miljoen euro.

in de oorspronkelijk bepaalde restwaarde. Daarnaast is de stakingswinst dermate hoog dat de 50.000 euro onder het hoge tarief valt van de inkomstenbelasting. Bij een ruisende overdracht moet de overdrager over deze stille reserve inkomstenbelasting afdragen, dit is 21.740 euro. De voortzetter kan vervolgens voor de komende twee jaar ieder jaar 10.000 euro in aftrek brengen op de jaarwinst, indien de jaarwinst dermate laag is dat deze zonder de aftrek in het lage tarief valt, is de effectieve besparing 3.190 euro in het eerste jaar.¹²¹ In het tweede jaar kan de voortzetter wederom 10.000 afschrijven en neemt hij een verlies van 30.000 euro, dit resulteert in een effectieve besparing van 12.760 euro in het tweede jaar, over de twee jaar bespaart hij dus 15.950 euro. Bij een geruisloze doorschuiving bespaart de overdrager 21.740 euro aan verschuldigde belasting en zal dus de prijs voor de onderneming lager zijn. De voortzetter kan niet meer over de stille reserves afschrijven, noch een verlies nemen, maar de overdrager en voortzetter kunnen gezamenlijk met een geruisloze doorschuiving 5.790 euro belasting besparen en dit zal de prijs van de onderneming drukken.

Het verschil tussen een ruisende en geruisloze overdracht wordt groter wanneer rekening wordt gehouden met een discontovoet. De werkgroep discontovoet 2020 heeft een rapport uitgebracht waarin wordt berekend dat de standaarddiscontovoet in 2020 2,25% is, deze waarde zal worden gebruikt in deze paragraaf.¹²² Rekening houdende met deze discontovoet, kan het voorgaande voorbeeld opnieuw worden uitgewerkt. Nu is waardering van de toekomstige afschrijvingen en verliesneming ten tijden van overdracht indien wordt geopteerd voor een ruisende overdracht 15.324 euro.¹²³ De waardering van de behouden stille reserve bij een geruisloze doorschuiving ten tijden van overdracht is nu 22.729 euro, voor de periode van twee jaar.¹²⁴ De ondernemers kunnen dus 7.405 euro besparen, hiervan is 5.790 euro toe te rekenen aan het verschil tussen het hoge en lage tarief in box 1 en 1.615 euro is een cadeaueffect vanuit de wetgever. Dit cadeaueffect ontstaat doordat de wetgever de mogelijkheid biedt door doorschuifregeling toe te passen, uitstel van betaling wordt verkregen zonder rente en voor onbepaalde tijd.

Bij bedrijfsmiddelen waar niet op kan worden afgeschreven maar die wel in gebruik zijn, zoals vastgoed waarbij de fiscale boekwaarde minder dan 50% van de WOZ-waarde is,¹²⁵ is dit effect sterker. Stel het voorgaande voorbeeld, maar nu is het bedrijfsmiddel een pand in eigen gebruik van de onderneming met een fiscale boekwaarde minder dan 50% van de WOZ-waarde en de WOZ-waarde zal in de nabije toekomst niet stijgen. Indien de voortzetter van plan is om voor 20 jaar de onderneming voort te zetten

---

¹²¹ Het effectieve lage tarief voor box 1 is $(100-14)*37,1\%=31,9\%$. Geen rekening houdende met een verandering in het tarief in de opvolgende twee jaren.

¹²² Brief van de Minister van Financiën van 10 november 2020, 2020-0000206831.

¹²³ $((10.000/1,0225)+(40.000/1,0225^2))*31,9\%=15.324$.

¹²⁴ $(50.000*1,0225^2)*43,48\%=22.729$.

¹²⁵ Artikel 3.30a derde lid Wet IB 2001.

is de verdisconteerde waarde van de uitgestelde belastingclaim 33.925 euro, over deze 20 jaar.¹²⁶ Dit is 12.185 euro, 24,4% van de stille reserve, welke deze ondernemer cadeau krijgt van de wetgever. De hoogte van de stille reserves verschilt per situatie, maar het berekende percentage blijft gelijk.¹²⁷

Doorschuiving van de ab-claim kan niet bij verkoop van de aandelen. De verkrijging krachtens erfrecht of schenking is onderhevig aan de successiewet. De belastingclaim rust op de fiscale boekwaarde van het ab, plus 6,25% van de waarde van de aandelen die de verkrijgingsprijs overtreft.¹²⁸ Gebruik maken van een doorschuifregeling voor ab kan resulteren in een lagere totaal verschuldigde belasting vergeleken met een ruisende overdracht.¹²⁹ Daarnaast kan niet over aandelen worden afgeschreven. Hierdoor treedt na verdiscontering hetzelfde cadeaueffect op als bij de doorschuiving van stakingswinst.¹³⁰

Het geruisloos inbrengen van een onderneming in een BV gaat mogelijk gepaard met een tweede cadeaueffect voor de belastingplichtige. Door de onderneming geruisloos in te brengen in een BV verplaatst de belastingclaim op de stakingswinst van IB box 1 naar een gecombineerde heffing van Vpb en IB. De stille reserves en goodwill van de BV zullen de waarde van de ab-aandelen in het economisch verkeer positief beïnvloeden, al wordt deze waarde gedrukt door een latente Vpb over de stille reserves en goodwill. Een ondernemer die van plan is om zijn onderneming over te dragen, kan zijn IB-onderneming inbrengen in een BV. Vervolgens moet hij de ondernemingsactiviteiten van de BV voor tenminste 3 jaren na inbreng voortzetten, hierna kan hij de ab-aandelen verkopen en wordt de ab-winst belast voor 26,9%. In deze situatie kan een ondernemer die geen bedrijfsopvolger heeft, waar geruisloos naar kan worden doorgeschoven, zijn verschuldigde belasting verlagen. Rekening houdend met de verschillende tarieven en tariefschijven, zou de jaarwinst (inclusief stakingswinst) meer dan 157.736 maar minder dan 3.828.941 euro moeten zijn om een fiscaal voordeel te behalen.¹³¹

4.3 Wat zijn de economische gevolgen voor de maatschappij?

SEO economisch onderzoek (hierna SEO) heeft in 2014 een rapport gepubliceerd waarin de verschillende regelingen omtrent bedrijfsoverdracht worden geëvalueerd. SEO heeft aan de hand van informatie omtrent stakingswinsten van 2008 tot-en-met 2012, verkregen van de belastingdienst, een simulatie onderzocht wat het doeltreffendheidspercentage is van de doorschuifregeling aan een werknemer en bij overlijden. Het doeltreffendheidspercentage van de doorschuiving aan een

---

¹²⁶ $21.740 * 1,0225^{20} = 33.925$.

¹²⁷ Zie appendix A voor een tabel met de berekende verdisconteer waardes per jaar tot een periode van 25 jaar.

¹²⁸ Artikel 20 lid 5 en lid 6 Successiewet.

¹²⁹ Dit is afhankelijk van de hoogte van de successiewet belastingclaim en of de voortzetter afstammeling is in de rechte lijn van de overdrager.

¹³⁰ Zie appendix A voor een tabel met de berekende verdisconteer waardes per jaar tot een periode van 25 jaar.

¹³¹ Zie appendix B voor de berekening

medewerker of medeondernemer heeft als ondergrens 7% en als bovengrens 33%. Voor de doorschuiving bij overlijden zijn de percentages respectievelijk 1% en 25%.¹³² Doeltreffendheidspercentages voor doorschuiving bij de inbreng in een BV, bij ontbinding van het huwelijk anders dan bij overlijden en de doorschuiffaciliteit bij ab, zijn niet bekend. Het doeltreffendheidspercentage is bepaald door de netto contante waarde met gebruik van de regeling bij overdracht te vergelijken met de netto contante waarde zonder gebruik van de regeling. Indien de netto contante waarde positief is bij het gebruik van de regeling en negatief is zonder de regeling, wordt de doorschuifregeling als doeltreffend beschouwd.¹³³

In de Miljoenennota wordt geen onderscheid gemaakt tussen de verschillende doorschuiffaciliteiten met betrekking tot de stakingswinst. Het SEO maakt niet gebruik van de doorschuiffaciliteit bij ontbinding van het huwelijk anders dan bij overlijden. Maar gezien het aantal echtscheidingen in 2019 de helft was van het aantal ontbindingen door overlijden en de hoeveelheid echtparen waarbij een onderneming in de gemeenschap van goederen valt onbekend is, maar het kan worden aangenomen dat dit een zeer kleine groep is en hierdoor weinig invloed zou hebben op het onderzoek.¹³⁴ In zowel de Miljoenennota als het rapport van het SEO wordt de doorschuiving via te conserveren inkomen naar andere onderneming niet betrokken tot het doorschuiven van de stakingswinst, hierom zal deze faciliteit in deze paragraaf buiten beschouwing worden gelaten.

Omdat het SEO in grafieken aangeeft hoe vaak gebruik wordt gemaakt van de verschillende doorschuiffaciliteiten, kan een gewogen gemiddelde worden genomen tussen het gegeven boven- en ondergrenzen van het doeltreffendheidspercentage. Vervolgens kan dit gewogen gemiddelde worden aangepast aan de hand van het aantal inbrengingen in een BV waarbij de stakingswinst is doorgeschoven, om een benadering te maken van een boven- en ondergrens van het doeltreffendheidspercentage bij doorschuiving van de stakingswinst zoals vermeld in de Miljoenennota. Dit geeft een gecorrigeerde boven- en ondergrens voor het doeltreffendheidspercentage van respectievelijk 22% en 3,8%.¹³⁵ Het SEO onderzoekt vervolgens de doelmatigheid van de overdrachten waarbij het gebruik van de doorschuifregeling, bij overlijden of de regeling bij een overdracht aan een werknemer of medeondernemer, doeltreffend was. De doelmatigheid wordt bepaald door het bedrag dat nodig is voor een onderneming om geen negatieve contante waarde bij overdracht te ondervinden, in verhouding te nemen tot het totaal genoten voordeel via het gebruik van de doorschuifregeling. Het doelmatigheidspercentage van de

---

¹³² *Kamerstukken I 2015/16*, 34302, nr. R p. 80.

¹³³ *Kamerstukken I 2015/16*, 34302, nr. R p. 68.

¹³⁴ 'Huwelijksontbindingen; door echtscheiding en overleiden', opendata.cbs.nl

¹³⁵ Voor de berekening zie appendix C.

doorschuifregeling bij overlijden en van de regeling bij overdracht aan een werknemer of medeondernemer zijn volgens het SEO respectievelijk 73% en 66%.¹³⁶ De percentages kunnen worden omgerekend naar een gewogen gemiddelde, om een doelmatigheidspercentage te bepalen voor de doorschuiving van de stakingswinst zoals gebruikt in de Miljoenennota. Dit gewogen gemiddelde voor het doelmatigheidspercentage is 68,1%.¹³⁷

Omdat de genoemde percentages van toepassing zijn voor de periode van 2008 tot-en-met 2012, zal de Miljoenennota van 2012 worden gebruikt om het deel van de 'kosten' van de doorschuifregeling dat doelmatig is over de periode van 2010 tot-en-met 2012 vast te stellen. De jaren 2008 en 2009 kunnen niet worden gebruikt omdat de kosten van het renteloos uitstellen van betaling niet zijn inbegrepen in de desbetreffende Miljoenennota's en deze kosten vanaf 2011 wel zijn inbegrepen.¹³⁸ De Miljoenennota van 2012 heeft de gecorrigeerde waarde voor 2010 inbegrepen.¹³⁹ De doorschuiving van de stakingswinst kostte in de periode van 2010 tot-en-met 2012 616 miljoen euro. Om te berekenen hoeveel van deze 616 miljoen euro doelmatig is besteed, moet de aanname worden gemaakt dat de ondernemingen die doeltreffend gebruik maken van de doorschuifregelingen gelijk verdeeld zijn over de totale hoeveelheid ondernemingen die gebruik hebben gemaakt van de doorschuifregeling.¹⁴⁰ Vervolgens moet worden aangenomen dat geen verschil bestaat tussen de waardes van ondernemingen die worden overgedragen en ingebracht in een BV, zodat de 616 miljoen euro kan worden gecorrigeerd door de doorschuiving bij inbreng te verwijderen, dit resulteert in een gecorrigeerd besteding aan de doorschuiving bij staking van 442,6 miljoen euro.¹⁴¹ Om de ondergrens te berekenen moet deze 442,6 miljoen euro worden vermenigvuldigd met de ondergrens van het doeltreffendheidspercentage en het doelmatigheidspercentage, idem voor de bovengrens. Dit resulteert in een ondergrens van 11,5 miljoen euro en een bovengrens van 66,3 miljoen euro. Dit betekent dat volgens deze berekeningen het doelmatig bestede bedrag aan de doorschuifregeling betreffende overdracht bij overlijden en overdracht aan werknemer of medeondernemer over de periode van 2010 tot-en-met 2012, in het slechtste geval 11,5 miljoen euro was en 66,3 miljoen euro in het beste geval. De doorschuifregeling bij stakingswinst heeft dus in deze periode een doelmatigheid

---

¹³⁶ *Kamerstukken I* 2015/16, 34302, nr. R p. 82-83.

¹³⁷ Voor de berekening zie appendix B.

¹³⁸ *Kamerstukken II* 2010/11, 31935, nr. 8 p. 10.

¹³⁹ *Kamerstukken II* 2011/12, 33000, nr. 2 p. 25.

¹⁴⁰ Indien dit niet het geval is, zou dit betekenen dat voornamelijk ondernemingen van een bepaalde waarde doeltreffend gebruik maken van de doorschuifregeling, bijvoorbeeld alleen ondernemingen met een overdrachtprijs van onder de 200.000 euro. Dit zou ervoor zorgen dat het gecorrigeerde doeltreffendheidspercentage een verkeerd beeld geeft.

¹⁴¹ Voor de berekening zie appendix A

van tussen de 2,6% en 15%. Door een gebrek aan data kan niet eenzelfde berekening worden gemaakt voor de doorschuiving van ab.

Door de discontovoet daalt de waarde van het belastbaar bedrag voor de belastingdienst, dit effect neemt toe naarmate de belastingdienst langer moet wachten. Indien de wetgever rente zou rekenen over het uitstel van betaling kan dit effect worden tegen gewerkt. Twintig jaren na het uitstel van de belastingclaim door gebruik van een doorschuifregeling is het belastbare bedrag nog 61% waard, van de waarde ten tijde van doorschuiving.¹⁴²

4.4 Deelconclusie hoofdstuk 4

Bij doorschuiving blijft de belastingclaim bestaan, al kan het belastingpercentage veranderen. Doordat doorschuiving een renteloos uitstel van betaling is, zorgt verdiscontering voor een cadeaueffect welk sterker wordt naarmate de belastingplichtige deze stille reserve voor langere tijd vasthoudt. Daarnaast biedt de doorschuifregeling de mogelijkheid om een lager belastingpercentage te betalen. Dit kan worden gedaan door de belastingclaim van IB box 1 naar de Vpb te verplaatsen. Of door de stille reserves op een later moment te activeren dan bij overdracht en hierdoor met het lage tarief van box 1 belast te worden in plaats van het hoge tarief.¹⁴³ Ondanks dat in juridische zin de belastingclaim niet kan worden afgesteld met een doorschuifregeling, kan dit in economische zin wel. Dit gebeurt doordat de uitgestelde belasting voor de belastingdienst minder waard wordt dankzij verdiscontering, hierdoor vervalt effectief voor de belastingdienst een deel van de waarde van de claim. Daarnaast vindt afstel plaats doordat de effectieve waarde van de claim kan afnemen als de claim van sfeer verandert.

De doelmatigheid van de doorschuifregelingen, voor overdracht bij overlijden en voor overdracht aan een werknemer of medeondernemer, had een percentage tussen 2,6% en 15% in de periode van 2010 tot-en-met 2012. Hierdoor is in deze periode een verlies gemaakt op deze regelingen tussen 376,3 en 431,1 miljoen euro.¹⁴⁴

---

¹⁴² Zie appendix A voor een tabel met de berekende verdiscontereer waardes per jaar tot een periode van 25 jaar

¹⁴³ Dit is afhankelijk van de stakingswinst bij een ruisende overdracht of staking en van de jaarwinst ten tijde van activering.

¹⁴⁴ $442,6 - 11,5 = 431,1$ miljoen en $44,6 - 66,3 = 376,3$ miljoen.

Hoofdstuk 5. Conclusie

5.1 Inleiding

Van Teeffelen heeft geconcludeerd dat in 2011 80.000 banen verloren zijn gegaan door het staken van financieel gezonde ondernemingen en het mislukken van bedrijfsoverdrachten.¹⁴⁵ Ondanks dat de minister stelt dat deze werkloosheid van korte duur is en het proces van nieuw werk vinden de economie stimuleert, tracht de wetgever de continuïteit van de onderneming te waarborgen.¹⁴⁶ Ter ondersteuning van de continuïteit van de onderneming heeft de wetgever verschillende doorschuifregelingen ingevoerd, welke de financiële lasten van de overdracht verlichtte door de belastingclaim voor onbepaalde tijd renteloos uit te stellen. Bij gebruik van de doorschuifregeling treedt de voortzetter in plaats van de overdrager en neemt de fiscale balans over van de overdrager. Hierdoor wordt de belastingclaim rustende op de stakingswinst, of het vervreemdingsvoordeel, doorgeschoven van de overdrager naar de voortzetter.

In dit hoofdstuk worden de antwoorden op de reeds behandelde deelvragen samengevat. Vervolgens zal de hoofdvraag worden behandeld en wordt een aanbeveling gemaakt betreffende de bedrijfsoverdracht.

5.2 Samenvatting

5.2.1 Wat zijn de doelstelling en geschiedenis van de doorschuifregelingen?

Doorschuifregelingen zijn onder de wet IB 1964 ingevoerd met als doelstelling, de continuïteit van de onderneming te waarborgen. In eerste instantie was dit enkel mogelijk van ondernemer naar kind en alleen met het overlijden van de ondernemer, indien hij de pensioengerechtigde leeftijd bereikt had, of indien hij arbeidsongeschikt werd. Daarnaast werd een doorschuifregeling ingevoerd voor de inbreng van een onderneming in een BV of NV. Voor de overdracht van ab-aandelen bestond een vergelijkbare regeling bij het overlijden van de ab-houder. De wetgever vond het daarnaast ongewenst dat de burgerlijke staat van een ondernemer zijn onderneming in de weg zou zitten. Daarom was ook een doorschuifregeling voor verkrijgingen krachtens huwelijksvermogensrecht en het beëindigen hiervan, anders dan bij overleiden van de ondernemer, zowel de IB-ondernemer als de ab-houder kregen een dergelijke regeling.

Deze regelingen werden met tijd uitgebreid, zoals het verlagen van de minimumleeftijd voor de doorschuifregeling bij overdracht van een IB-onderneming aan kinderen zonder overlijden van de ondernemer. Dit suggereert dat de wetgever de doorschuifregeling doelmatig acht waar toegepast, anders is het onwaarschijnlijk dat hij deze regelingen uitbreidt. Met de invoer van de Wet IB 2001 is

---

¹⁴⁵ L. van Teeffelen, Hogeschool Utrecht 2012, p. 15-17.

¹⁴⁶ *Aanhangsel* handelingen II 2012/13, nr. 639. *Kamerstukken II* 1962/63, 5380, nr. 19, p. 38.

de doorschuifregeling niet veel veranderd, met uitzondering van het vervallen van de doorschuifregeling binnen de familiesfeer bij leven van de ondernemer. Daarnaast is de doorschuifregeling aan een medeondernemer ingevoerd. Deze regeling stelt de eis dat de medeondernemer tenminste 36 maanden voorafgaande aan de overdracht deel uitmaakt van het samenwerkingsverband en winst geniet uit de onderneming, sinds 2002 is de regeling ook toepasbaar voor medewerkers die tenminste 36 maanden in dienst zijn van de onderneming. De wetgever is van mening dat de 36 maanden eis voor iedereen van toepassing behoort te zijn, daarom is de doorschuifregeling binnen de familiesfeer komen te vervallen.

Sinds 2010 is de doorschuifregeling bij het overlijden van de ab-houder aangescherpt, de doorschuiving geldt nog alleen voor het ondernemingsdeel van de BV, hiermee wordt voorkomen dat belastingplichtigen de belastingclaim op investeringsvermogen kunnen doorschuiven. Dit geeft aan dat de wetgever zich bezighoudt met de doelmatigheid van de doorschuifregelingen of van tenminste deze regeling. Met een doelmatigheidspercentage tussen 2,6% en 15% in de periode van 2010 tot-en-met 2012, lijken de doorschuifregelingen bij het overlijden van de IB-ondernemer en bij overdracht aan een werknemer of medeondernemer niet doelmatig. De reden waarom de wetgever nog geen veranderingen heeft ingevoerd betreffende deze doorschuifregelingen is ten tijde van het schrijven van deze scriptie niet bekend.

5.2.2 Hoe werken de doorschuifregelingen?

IB-onderneming

Wanneer een ondernemer stopt met het verrichten van ondernemingsactiviteiten voor de onderneming, resulteert dit in de staking van de onderneming. Bij het stoppen met een gedeelte van de ondernemingsactiviteiten, treedt ook gedeeltelijke staking op. Bij staking van een onderneming moet over de stille reserves, goodwill en fiscale reserves worden afgerekend door de stakende ondernemer. Deze stakingswinst valt onder inkomen uit werk en woning. Doorschuifregelingen bieden de mogelijkheid om deze belastingclaim op de stakingswinst door te schuiven naar de voortzetter van de onderneming.

De doorschuifregelingen voor de IB-ondernemer betreffende een verkrijging krachtens erfrecht, betreffende de ontbinding van de huwelijksgemeenschap anders dan bij overlijden en betreffende een overdracht aan een werknemer of medeondernemer, zorgen ervoor dat de voortzetter van de onderneming de fiscale eindbalans van de voorgaande ondernemer overneemt. Hierdoor blijven de stille reserves onbelast ten tijde van overdracht en zullen deze bij staking van de onderneming worden belast als stakingswinst of worden deze bij de jaarwinst opgeteld bij verkoop van het ondernemingsvermogen. Dit resulteert erin dat de belastingclaim van de voorgaande onderneming

wordt doorgeschoven naar de voortzetter. Dit schendt volgens Hoogeveen het draagkrachtbeginsel, gezien de belastingplichtige die de reserve heeft opgebouwd niet over deze wordt belast.

De doorschuifregeling krachtens te conserveren inkomen staat de ondernemer toe om de stille reserves per bedrijfsmiddel bij staking als te conserveren inkomen te behouden. De ondernemer moet aannemelijk maken dat hij dit geconserveerde inkomen herinvesteert in een nieuwe of bestaande onderneming, gedreven door de belastingplichtige, binnen een periode van 12 maanden na staking.

Bij de geruisloze inbreng in een BV, neemt de BV de vermogensbestanden over voor de boekwaarde volgens de fiscale slotbalans. Indien ondernemers een samenwerkingsverband hebben en gezamenlijk in een BV treden, behoren de ondernemers een gedeelte van het aandelenkapitaal te ontvangen dat nagenoeg geheel naar verhouding van de voorgaande verdeling van het ondernemingsvermogen van de omgezette onderneming is. De inbreng mag niet worden begaan met oog op overdracht van de onderneming en de ondernemer moet de verkregen aandelen voor tenminste drie jaren vasthouden. Dit is om te voorkomen dat de inbreng enkel gebeurt om een fiscaal voordeel te behalen.

Aanmerkelijk belang

Overdracht van ab-aandelen is een vervreemding of fictieve vervreemding en deze vervreemdingswinst valt onder inkomen uit ab. De vervreemdingswinst wordt vastgesteld aan de hand van de waarde van de aandelen in het economisch verkeer verminderd met de verkrijgingsprijs van die aandelen. De doorschuifregelingen bieden de mogelijkheid om belastingclaim rustende op de vervreemdingswinst door te schuiven naar de ontvanger.

Voor ab is de regeling voor de doorschuiving aan een werknemer minder ruim dan die voor de IB-onderneming. Een ab kan alleen in deze situatie worden doorgeschoven via een schenking, waarbij de schenker en ontvanger een dermate persoonlijke betrekking hebben dat het aannemelijk is dat de schenking plaatsvindt uit sympathie van de schenker voor de ontvanger. De andere doorschuifregelingen voor ab zijn doorschuiving bij de overgang krachtens huwelijksvermogensrecht en verdeling van de huwelijksgemeenschap en de overgang krachtens erfrecht. Indien na overdracht geen sprake is van een ab, wordt dit gezien als een fictief ab. Zo wordt sfeerovergang van box 2 naar box 3 voorkomen.

De doorschuiving bij overgang krachtens huwelijksvermogensrecht werkt imperatief. Hierdoor vindt geen vervreemding plaats bij de ab-houder en wordt de verkrijgingsprijs van de ontvanger gelijkgesteld aan die van de ab-houder. Mocht het huwelijk worden ontbonden anders dan door overlijden en binnen twee jaren na ontbinding de ex-partner over- of onderbedeeld wordt, vind deze regeling onderbedeeld werking.

Doorschuiwing krachtens erfrecht biedt de mogelijkheid voor de geruisloze overgang van de aandelen. De aandelen komen in aanmerking voor een geruisloze overdracht indien de desbetreffende BV een onderneming of medegerechtigheid drijft. Daarnaast moet de verkrijger binnenlands belastingplichtig zijn en mogen de verkregen aandelen niet tot het vermogen van een onderneming gaan behoren, die wordt gedreven door de verkrijger, noch tot het resultaat uit werkzaamheid van hem gaan toebehoren. De geruisloze doorschuiwing is alleen mogelijk voor het deel van de overdrachtprijs dat toerekenbaar is aan het ondernemingsvermogen van de desbetreffende BV. Het ondernemingsvermogen wordt samengesteld uit de bezittingen en schulden toerekenbaar aan de onderneming of mede-gerechtigheid en het beleggingsvermogen tot maximaal vijf procent van de waarde in het economische verkeer van de zonet benoemde bezittingen en schulden. Preferente aandelen kunnen in aanmerking komen voor geruisloze doorschuiwing, al worden hier een aantal eisen aan gesteld.

De doorschuiffaciliteit bij schenking heeft de extra eis dat de verkrijger tenminste 36 maanden onmiddellijk voorafgaande aan het tijdstip van vervreemding, in dienstbetrekking is tot de BV waarop de aandelen betrekking hebben. De verdeling van de verkrijgingsprijs en overdrachtprijs wordt op dezelfde manier bepaald als bij de doorschuiwing bij overlijden van de ab-houder. Indien sprake is van een partiële gift, wordt een zo groot mogelijk deel van de schenking toegerekend aan het vrijgestelde ondernemingsvermogen. Daarnaast is een ab-heffing verschuldigd over de ontvangen tegenprestatie. Bij een gift of een schenking met een last bedraagt de overgangsprijs minimaal de ontvangen tegenprestatie. Mocht het ondernemingsvermogen van de BV niet hoog genoeg zijn om de gift te absorberen, dan stijgt de overgangsprijs en vindt een ab-heffing plaats.

Om geruisloos uit een BV terug te keren moet de BV worden ontbonden en de natuurlijke aandeelhouders moeten de onderneming voortzetten. De aandeelhouders treden naar hun deel, afhankelijk van de vermogensbestanddelen waarmee ze de onderneming voortzetten en met de ontbinding verkrijgen, in plaats van de BV. De minister kan andere voorwaarden stellen. Omdat het moet gaan om één onderneming die wordt voortgezet, moet bij meerdere aandeelhouders een personenvennootschap worden opgericht.

5.2.3 Wat zijn de juridische en economische consequenties van de doorschuifregelingen?

Juridisch

De belastingdienst doet afstand van het opleggen van een belastingclaim op het moment dat een doorschuiffaciliteit wordt gebruikt. Maar de claim blijft bijna altijd binnen dezelfde sfeer bestaan. Alleen met het inbrengen in een BV en terugkeren uit een BV wordt van sfeer gewisseld, dit gebeurt echter aan de hand van verschillende eisen om de belastingclaim te waarborgen. De belastingplichtige kan de belastingclaim voor zichzelf uitstellen, door bijvoorbeeld de doorschuiwing via te conserveren

inkomen, dit resulteert in het uitstellen van de belastingclaim. De belastingplichtige kan daarnaast de belastingclaim overdragen aan een andere belastingplichtige. Indien sprake is van een IB-onderneming treedt de voortzetter in plaats van de overdrager en neemt hij de fiscale slotbalans, gedeeltelijk, over. Bij de overgang van een ab, neemt de ontvanger van de ab-aandelen deze over voor de verkrijgingsprijs van de vervreemder.

Economisch

Bij een geruisloze overdracht aan een werknemer of medeondernemer, worden de overdrachtskosten gedrukt, gezien de belasting niet door de overdrager hoeft te worden afgedragen. Dit vergroot de kans op een succesvolle overdracht. Maar doordat doorschuiving een renteloos uitstel van betaling is, zorgt verdiscontering voor een cadeaueffect welk sterker wordt naarmate de belastingplichtige deze stille reserve voor langere tijd vasthoudt. Zo kan het 10 jaar uitstellen van een belastingclaim op de stille reserve van een bedrijfsmiddel, resulteren in een cadeaueffect van 10,6% van deze stille reserve. Daarnaast biedt de doorschuifregeling de mogelijkheid om een lager belastingpercentage te betalen. Dit kan worden gerealiseerd door de belastingclaim van IB box 1 naar de Vpb te verplaatsen. Of door de stille reserves op een later moment te activeren dan bij overdracht en hierdoor met het lage tarief van box 1 belast te worden in plaats van het hoge tarief.

De doelmatigheid van de doorschuifregelingen, voor overdracht bij overlijden van een IB-ondernemer en voor overdracht van een IB-onderneming aan een werknemer of medeondernemer, had een percentage tussen 2,6% en 15% in de periode van 2010 tot-en-met 2012. Hierdoor is in deze periode een verlies gemaakt op deze regelingen tussen 376,3 en 431,1 miljoen euro. Ervan uitgaande dat deze percentages niet zijn veranderd, hebben deze doorschuifregelingen in 2020 tussen de 240,6 en 275,6 miljoen euro gekost.

5.3 Conclusie

Uit de antwoorden op de deelvragen valt op te maken dat de doorschuifregeling is ingevoerd door de wetgever om de continuïteit van de onderneming te waarborgen. Dit wordt bereikt door de optie te bieden voor de ondernemer om de belastingclaim, die rust op de overdracht van de onderneming of diens aandelen, uit te stellen of door te schuiven naar een opvolger. Bij doorschuifregelingen waarbij niet van ondernemer wordt veranderd, verzekert dit de continuïteit van de ondernemingsactiviteiten. Bij doorschuifregelingen waarbij de belastingclaim van ondernemer wisselt, zorgt het uitstellen van de claim voor het verminderen van de overdrachtskosten en bevordert dit de continuïteit van de onderneming. Dit is althans de doelstelling van de wetgever. Maar het renteloos uitstellen van de belastingclaim resulteert, gebruikmakende van verdiscontering, in een cadeaueffect voor de belastingplichtige. Dit zorgt ervoor dat niet alleen de ondernemers die de regeling doeltreffend gebruiken, gebruik maken van de regeling. Ondernemers die zonder de doorschuifregelingen een financieel gezonde onderneming voeren en ondernemers die met het gebruik van een doorschuifregeling een financieel ongezonde onderneming voeren, maken ook gebruik van de regeling.

De doelmatigheid van de doorschuifregelingen, voor overdracht bij overlijden van een IB-ondernemer en voor overdracht van een IB-onderneming aan een werknemer of medeondernemer, had een percentage tussen 2,6% en 15% in de periode van 2010 tot-en-met 2012. Hierdoor is in deze periode een verlies gemaakt op deze regelingen tussen 376,3 en 431,1 miljoen euro. Uitgaande dat deze percentages niet zijn verbeterd sinds 2012, zijn deze regelingen naar mijn mening niet doelmatig en behoort een alternatief te worden onderzocht voor een vervangende maatregel om de continuïteit van financieel gezonde ondernemingen, welke zonder steun niet kunnen worden overgedragen, te waarborgen. Ditzelfde geldt voor de doorschuifregelingen van ab-aandelen bij overlijden van de abhouder, indien dezelfde doelmatigheidspercentages gelden voor deze regelingen.

Door de discontovoet daalt de waarde van het belastbaar bedrag voor de belastingdienst, dit effect neemt toe naarmate de belastingdienst langer moet wachten. Indien de wetgever rente zou rekenen over het uitstel van betaling kan dit effect worden tegengewerkt. Door bijvoorbeeld altijd een werknemer te vinden die de onderneming zou willen voortzetten, kan de belastingclaim onbeperkt worden doorgeschoven, voor een onbepaalde tijd. Hierdoor kan een belastingclaim in theorie tot waarde nihil worden uitgesteld en is dus naar mijn mening in economische zin sprake van afstel van belasting. Desondanks is in juridische zin geen sprake van afstel van de belastingclaim omdat de belastingclaim blijft bestaan en de economische waardering daar niet voor uit maakt.

Literatuurlijst

Literatuur

A.O. Lubbers, G.T.K. Meussen & M.H.M. Smeets. *Hoofdzaken winst uit onderneming*, Deventer: Wolters Kluwer 2018.

E.J.W. Heithuis, P. Kavelaars & B.F. Schuver. *Inkomstenbelasting. Inclusief hoofdzaken loonbelasting en premieheffing*, Deventer: Wolters Kluwer 2018.

E.J.W. Heithuis, 'Evaluatie Wet IB 2001; het aanmerkelijkbelangregime van box 2', *WFR* 2006/291, afl. 6662, p. 273-302.

J.J.M. Jansen, 'De nieuwe doorschuiffaciliteit in de inkomstenbelasting', *WFR* 2000/1171, afl. 6398, p. 1165-1237.

K.M.L.L. van de Ven & J.H.M. Arts, 'Civiel- en fiscaalrechtelijke gevolgen voor een ondernemer van samenwonen, huwen en scheiden', *TFO* 2017, afl. 153.1, p. 143-156.

L.G.M. Stevens, *Inkomstenbelasting 2001 (Fiscale Handboeken nr. 2)*, Deventer: Wolters Kluwer 2020.

L. van Teeffelen, *De effecten van opheffing en bedrijfsoverdrachten op de Nederlandse economie*, Utrecht, Hogeschool Utrecht, 2012.

L. van Teeffelen, *Groeiende impact van bedrijfsopvolging op de Nederlandse economie Schattingen voor 2014/2015*, Utrecht, Hogeschool Utrecht, 2015.

M.H.C. Ruijschop, 'Enkele inkomstenbelastingaspecten van bedrijfsopvolging bij leven van eenmanszaken', *TFO* 2003/39, afl. 66, p. 39-62.

M.J. Hoogeveen, 'De zin en onzin van een doorschuifregeling voor de bedrijfsopvolging', *WFR* 2000/1143, afl. 6397, p. 1119-1159.

R. Flören, L. Uhlener & M. Berent-Braun, *Family business in the Netherlands characteristics and success factors*, Nyenrode Business University, 2010.

T. Blokland, 'Aspecten van bedrijfsopvolging', *TFO* 2000/181, afl. 50, p. 147-181.

Y.M. Tigelaar-Klootwijk, *Bedrijfsopvolging bij natuurlijke personen*, Deventer: Kluwer 2013.

Parlementaire stukken

Aanhangsel handelingen II 2012/13, nr. 639.

Beschikking van 28 december 2000, *Stb*, 2001.

Besluit van de Staatssecretaris van Financiën van 12 april 2002, nr. CPP2002/137M, BNB 2002/202.

Brief van de Minister van Financiën van 10 november 2020, 2020-0000206831.

Brief van de Staatssecretaris van Financiën – Fiscaliteit en Belastingdienst van 18 mei 2020, 2020-0000094149.

Bouwstenen voor een beter belastingstelsel: Syntheserapport, p. 45-46, bijlage bij de brief van de Staatssecretaris van Financiën – Fiscaliteit en Belastingdienst van 18 mei 2020, 2020-0000094149.

Kamerstukken I 2015/16, 34302, nr. R

Kamerstukken II 1958/59, 5380, nr. 2.

Kamerstukken II 1962/63, 5380, nr. 19.

Kamerstukken II, 1982/83, 17859, nr. B.

Kamerstukken II, 1987/88, 20595, nr. 3.

Kamerstukken II 1997/98, 25810, nr. 2.

Kamerstukken II 2000/01, 27209, nr. 6.

Kamerstukken II 2010/11, 31935, nr. 8 p. 10.

Kamerstukken II 2011/12, 33000, nr. 2 p. 25.

Kamerstukken II 2019/20, 35300, nr. 2.

Wet van 11 mei 2000, *Stb*, 2000, 215.

Wet van 14 december 2001, *Stb*, 2001, 641.

Publicaties Europese Commissie

Europese Commissie, Mededeling van de Commissie aan de Raad, het Europees Parlement, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's, *Uitvoering van het communautair Lissabonprogramma voor groei en werkgelegenheid - Overdracht van ondernemingen - Continuïteit door een nieuwe start*, COM(2006) 117, definitief, Brussel 2006.

Jurisprudentie

Hof Amsterdam 26 februari 1986, ECLI:NL:GHAMS:1986:AW8088

HR 27 januari 1988, ECLI:NL:HR:1988:ZC3745

HR 20 februari 2009, ECLI:NL:PHR:2009:BF0389

Rb. Den Haag 19 juni 2018, ECLI:NL:RBDHA:2018:9041.

Online bronnen

A. Mares, *De Nederlandse economie in 2020. De belangrijkste economische ontwikkelingen in het coronajaar* 2020. CBS 2021
<https://www.cbs.nl/nl-nl/longread/de-nederlandse-economie/2021/de-nederlandse-economie-in-2020?onepage=true>.

B. Mestrom, *Doorschuiffaciliteiten* (Navigator thema's), Deventer: Wolters Kluwer,
<https://www.navigator.nl/thema/1114>.

L. Custers & M. Vrolijk, *Familiebedrijven in Nederland 2015-2018*, CBS 2020. <https://www.cbs.nl/nl-nl/maatwerk/2020/44/familiebedrijven-in-nederland-2015-2018>.

N.C.G. Gubbels, commentaar op artikel 3.62 Wet IB 2001, in: W.D. Kolkman, e.a., *Tekst & Commentaar Erfrecht civiel en fiscaal*, Deventer: Wolters Kluwer.
<https://www.navigator.nl/document/inoddf194a663073d4667864cffde00553e0?ctx=WKNL CSL 17>

Statline, 'Huwelijksontbindingen; door echtscheiding en overleiden', CBS.
<https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/37425ned/table?fromstatweb>

T. Hoogwout, *Stakingswinst* (Navigator thema's), Deventer: Wolters Kluwer,
<https://www.navigator.nl/thema/1044>.

Y.M. Prince, P. Th. van der Zeijden & I.A. Matser, *Bedrijfsoverdrachten in een periode van recessie en vergrijzing Stand van zaken in het MKB anno 2013*, Panteia, 2014.
<https://ondernemerschap.panteia.nl/main/publication/bestelnummer/A201411>.

Appendix A

Percentage van de stille reserve op een bedrijfsmiddel, welk geruisloos wordt door geschoven, dat de belastingplichtige als cadeau-effect krijgt.

Aantal jaren na overdracht met het behouden van het bedrijfsmiddel	Voor laagtarief box 1 inclusief mkb-winstvrijstelling	Voor hoogtarief box 1 inclusief mkb-winstvrijstelling	Voor Tarief box 2	Waardering van de stille reserve voor de belastingdienst
1	0.7%	1.0%	0.6%	97.6%
2	1.5%	2.0%	1.2%	95.2%
3	2.2%	3.0%	1.9%	92.9%
4	3.0%	4.0%	2.5%	90.6%
5	3.8%	5.1%	3.2%	88.4%
6	4.6%	6.2%	3.8%	86.2%
7	5.4%	7.3%	4.5%	84.1%
8	6.2%	8.5%	5.2%	82.1%
9	7.1%	9.6%	6.0%	80.1%
10	7.9%	10.8%	6.7%	78.1%
11	8.8%	12.1%	7.5%	76.2%
12	9.8%	13.3%	8.2%	74.4%
13	10.7%	14.6%	9.0%	72.5%
14	11.7%	15.9%	9.8%	70.8%
15	12.6%	17.2%	10.7%	69.0%
16	13.6%	18.6%	11.5%	67.4%
17	14.7%	20.0%	12.4%	65.7%
18	15.7%	21.4%	13.3%	64.1%
19	16.8%	22.9%	14.2%	62.6%
20	17.9%	24.4%	15.1%	61.0%
21	19.0%	25.9%	16.0%	59.5%
22	20.1%	27.5%	17.0%	58.1%
23	21.3%	29.1%	18.0%	56.7%
24	22.5%	30.7%	19.0%	55.3%
25	23.7%	32.4%	20.0%	53.9%

Berekening: $t(1+d)^n - t$ = percentage van de stille reserves dat de belastingplichtige cadeau krijgt.

Berekening: $1/(1+d)^n$ = de waardering van de stille reserve voor de belastingdienst in procenten.

t: effectieve belasting tarief, 31,9% laagtarief box 1, 43,48% hoogtarief box 1 en 26,9% box 2.

d: discontovoet=2,25%.

n: aantal jaren na overdracht.

Appendix B

Rekening houdend met de stakingsaftrek en zelfstandigenaftrek voor de IB.

Geen rekening houdend met een belastinglatentie in de Vpb.

Uitgaande dat de overdracht op 1 januari 2021 plaatsvindt en voldoet aan de voorwaarden van artikel 3.65 Wet IB.

Uitgaande dat het boekjaar van de onderneming gelijkloopt met het kalenderjaar.

Uitgaande dat de ondernemer geen verdere inkomsten geniet betreffende box 1 en box 2 IB.

Belastbaar inkomen uit onderneming: x

$$0,4348(x-68507-3630-6670)+25416=0,3783x$$

$$0,4348x-8849=0,2787x$$

$$0,0561x=8849$$

$$x=157.736$$

$$0,4348(x-68507-3630-6670)+25416=0,4518(x-245.000)+36750$$

$$0,4348x-8849=0,4518x-73.941$$

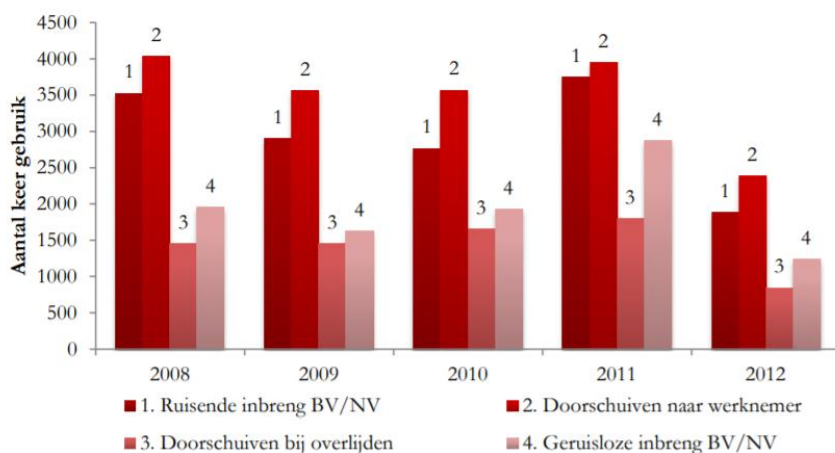
$$0,017x=65092$$

$$x=3.828.941$$

Dus indien de verwachte overdrachtprijs meer dan 157.736 maar minder dan 3.828.941 euro bedraagt, is het voor de ondernemer fiscaal voordeliger om de onderneming geruisloos in te brengen in een BV.

Appendix C

Figuur 5.16 In de periode 2008-2012 is het meest gebruikgemaakt van het geruisloos overdragen van (een deel van) de onderneming naar een medeondernemer of werknemer

Bron: SEO Economisch Onderzoek (2014), op basis van data van de Belastingdienst.

De afgelezen waarden per jaar per post:

Jaar	Doorschuiven naar werknemer	Doorschuiven bij overlijden	Geruisloze inbreng BV/NV
2008	4050	1450	1950
2009	3550	1450	1650
2010	3550	1700	1950
2011	3950	1800	2900
2012	2400	850	1250
totaal	17500	7250	9700

Gemiddelde ondergrens van het doeltreffendheidspercentage:

$$(17500 \cdot 0,07 + 7250 \cdot 0,01) / (17500 + 7250 + 9700) = 3,8\%$$

Gemiddelde bovengrens van het doeltreffendheidspercentage:

$$(17500 \cdot 0,33 + 7250 \cdot 0,25) / (17500 + 7250 + 9700) = 22,0\%$$

Gemiddelde doelmatigheidspercentage:

$$(17500 \cdot 0,66 + 7250 \cdot 0,73) / (17500 + 7250) = 68,1\%$$

Besteding aan de doorschuiving van stakingswinst zonder de geruisloze inbreng:

$$616 \cdot (17500 + 7250) / (17500 + 7250 + 9700) = 442,6 \text{ miljoen}$$